

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Kateřina Adamcová

**Historie nakladatelství Kruh a jeho ediční
politiky (kritická studie)**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Kateřina Adamcová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

ADAMCOVÁ, Kateřina. *Historie nakladatelství Kruh a jeho ediční politiky (kritická studie)*. Praha, 2012. 63 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Jan Halada, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce *Historie nakladatelství Kruh a jeho ediční politiky (kritická studie)* se zabývá popisem královéhradeckého nakladatelství Kruh a zároveň kriticky analyzuje jeho ediční politiku. Práce se kromě Kruhu a jeho předchůdce Východočeského nakladatelství věnuje i nakladatelství Jiřího Chvojky, které působilo v Havlíčkově Brodě. S Kruhem je podnik spojen vzdáleně, ale je zajímavým objektem při komparaci regionálních nakladatelství. Ve východních Čechách tak existovala dvě nakladatelství, která vydávala regionální literaturu, svou činností přispívala ke komplexnosti celostátní literatury, jíž doplňovala. V práci je nastíněná historická postava Jiřího Chvojky a ediční politika nakladatelství. Zmíněné je i Krajském nakladatelství v Hradci Králové, které fungovalo pouhé dva roky, a to v časové rozmezí let 1950–1951. Již zde je ale možné sledovat pokus o vydávání regionální literatury.

U jednotlivých nakladatelství je nastíněn jejich vznik, historický kontext a průřez ediční politikou. Pozornost je věnovaná regionalismu a jeho aplikování na východočeskou literaturu. Nakladatelství Kruh jsem zasadila do dobového kontextu a stejně tak na něho i pohlížela. V práci jsem použila empiricko-analytický přístup k problematice, který by měl vytvořit kritickou studii nakladatelství.

Abstract

The bachelor thesis *History of Kruh's publisher and edition policy (critique)* is a description of Kruh publishing house and it also critically analyzes editorial policies. The thesis includes Kruh's predecessors Východočeské nakladatelství and Jiří Chvojka's publishing house in Havlíčkův Brod. Kruh is associated with Jiří Chvojka's publishing house only remotely, but it is an interesting object for comparison of regional publishing houses. There had existed two publishing houses in the east of the Czech Republic, which published the regional literature. Their production extended the complexity of the national literature. This thesis outlines historical figure of Jiří Chvojka and edition policy of his publishing house. Furthermore, I also wrote about Krajské nakladatelství in Hradec Králové, which had been operated from 1950 till 1951. Even at that time it was possible to find an attempt to publishing regional literature.

For each publishing house is outlined their origin, historical context and part of edition policy. Attention is focused on regionalism and its application to the literature of the Eastern Bohemia. I analyzed the publishing house Kruh in relation with former circumstances. I used empirical-analytic approach in this thesis, which creates a critical study of this publishing house.

Klíčová slova

Východočeská nakladatelství, Kruh, Jiří Chvojka, regionalismus, kritická studie, ediční politika

Keywords

Eastern Bohemia publishing houses, Kruh, Jiří Chvojka, regionalism, critical study, edition policy

Rozsah práce: 101 910 znaků vč. mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 5. 2012

Kateřina Adamcová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Janu Haladovi, CSc. za jeho odborný dohled a věcné připomínky při vedení bakalářské práce. Zároveň bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Vladimíru Wolfovi, jakožto jednomu z autorů Kruhu, za jeho paměti a pomoc při pochopení dobového a regionálního kontextu nakladatelství v regionu východních Čech.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Kateřina Adamcová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2011/2012

E-mail diplomantky/diplomanta:

adamcova.katerina@gmail.com

Studijní obor/typ studia:

Žurnalistika/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Historie nakladatelství Kruh a jeho ediční politiky (kritická studie)

Předpokládaný název práce v angličtině:

The history of Kruh's publisher and edition policy (critique)

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012)

LS 2012

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Královéhradecké nakladatelství Kruh působilo od roku 1967 a až do ukončení své existence v roce 1992 vydalo velkou řadu publikací. Jeho předchůdcem bylo zaniklé Východočeské nakladatelství v Havlíčkově Brodě, které pod názvem Východočeské nakladatelství fungovalo v Hradci Králové do roku 1967, kdy změnilo koncepci a název na Kruh. Jakožto regionální nakladatelství bylo pro východní Čechy velice významné, a to už z toho důvodu, že bylo jediné svého druhu. Během 25 let vydalo 461 titulů. Vycházely zde publikace nejenom regionálního charakteru, ale i populárně naučná, vědecká literatura, ale i velké množství beletristických titulů. Ediční profil nakladatelství Kruh byl velice široký a za dobu své existence prošel mnoha zajímavými peripetiemi, politickými, ekonomickými, sociálními, profesními i regionálními, které se promítly do jeho edičního profilu. Pomocí kritické studie tak chci představit toto významné a ojedinělé regionální nakladatelství Kruh, kompletně jeho knižní produkci, provést jeho analýzu a zasazení do dobového kontextu, jeho význam a postavení v české knižní kultuře.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Nakladatelství Kruh – obecná charakteristika

2.1. Vznik soukromého nakladatelství Jiřího Chvojky v roce 1945 v Havlíčkově Brodě

2.2. Převzetí Chvojkovy nakladatelství po březnu 1949 KNV Jihlavského kraje a vznik nakladatelství v Havlíčkově Brodě

2.3. Územní reorganizace a proměna předchozího nakladatelství v nakladatelství Východočeského kraje v roce 1962

3.0. Vznik a existence nakladatelství Kruh od roku 1966 až do roku 1992

3.1. Nástupce zaniklého Východočeského nakladatelství – období 1966 až do roku 1967 v Hradci Králové

3.2. Změna názvu na nakladatelství Kruh v Hradci Králové – období 1967 až do 1970

- 3.3. Období normalizace – léta 1971 až 1989
- 3.4. Polistopadové období po roce 1989 až 1992
- 4.0. Ediční politika nakladatelství a jeho analýza
- 4.1. Edice Chvojkova nakladatelství
- 4.2. Edice Východočeského nakladatelství
- 4.3. Edice Kruhu
- 4.4. Celkový souhrn edičního profilu nakladatelství
- 5.0. Role nakladatelství v sociálněpolitickém a kulturním kontextu východočeského regionu
- 6.0. Postavení regionálního nakladatelství v kontextu a komparaci s ostatními regionálními nakladatelstvími ve zkoumaném období 1949 až 1989
- 7. Závěr
- 8. Použitá literatura
- 9. Přílohy

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován):

KRUH 1967 – 1992 Bibliografie nakladatelství Kruh v Hradci Králové se vzpomínkovou koláží Jana Dvořáka Letokruhy
Ediční plány uplynulého období
Vzpomínkové publikace
Regionální a celostátní tisk z uvedeného období

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kritická studie, kvalitativní a kvantitativní analýza, komparace, využití vzpomínek pamětníků

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

HALADA, Jan: Člověk a kniha: úvod do nakladatelství specializace, 1. vyd., Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-70 66-767-2

Autor rozebírá současné postavení knihy a nakladatelství ve společnosti, jednotlivé funkce knihy a přibližuje nakladatelskou činnost.

HALADA, Jan: Encyklopedie českých nakladatelství, 1. vyd., Libri, 2007. ISBN 80-7277-165-5

Slovník zachycuje přibližně 700 nakladatelství, která působila nebo působí na českém knižním trhu od roku 1949 do roku 2006. Vedle základních údajů o nakladatelství jsou uvedeni i kmenoví autoři, ilustrátoři, grafici a případně i nakladatelská loga.

ŠMEJKALOVÁ, Jiřina: Kniha (k teorii a praxi knižní teorii), 1.vyd., Brno: Host, 2000. ISBN 80-7294-005-8

Problematika knižní kultury u nás i v zahraničí ve vztahu ke knižní produkci a působení tržních mechanismů.

LABUŤOVÁ, Jindřiška: KRUH 1967 – 1992 Bibliografie nakladatelství Kruh

v Hradci Králové se vzpomínkovou koláží Jana Dvořáka Letokruhy, Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1996. ISBN 80-7052-039-6

Publikace pojednává o ediční činnosti nakladatelství, které je rozděleno na jednotlivé desetiletí. Bibliografie obsahuje abecední soupis veškerých knih a recenzí, které byly nakladatelstvím vydány.

PISTORIUS, Vladimír: Jak se dělá kniha, 1. vyd., Praha, Litomyšl: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-516-2

Příručka pojednávající o vydávání knih. Nachází se v ní údaje o knižním trhu, základní technické pojmy, typografické minimum, informace o organizaci nakladatelství, redakční praxi, ekonomických záležitostech a prodeji knih.

Týdeník Nové knihy 1965 až 1992

Časopis Knihupec a nakladatel 1996 až 2001

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Datum / Podpis studenta/ky

17.1.2011

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

Obsah

ÚVOD.....	2
1. VÝCHODOČESKÁ NAKLADATELSTVÍ.....	4
1.1. <i>Nakladatelství Kruh a jeho obecná charakteristika</i>	4
1.2. <i>Vznik soukromého nakladatelství Jiřího Chvojky v roce 1945 v Havlíčkově Brodě</i>	6
1.3. <i>Převzetí Chvojka nakladatelství po březnu 1949 KNV Jihlavského kraje a vznik nakladatelství v Havlíčkově Brodě</i>	8
1.4. <i>Územní reorganizace a přeměna předchozího nakladatelství v nakladatelství Východočeského kraje</i>	9
1.5. <i>Nástupce zaniklého Východočeského nakladatelství – období 1966 až do roku 1967 v Hradci Králové</i>	12
2. ZMĚNA NÁZVU NA NAKLADATELSTVÍ KRUH V HRADCI KRÁLOVÉ – OBDOBÍ 1967 AŽ DO ROKU 1970 V HRADCI KRÁLOVÉ	13
2. 1. <i>Územní reorganizace a přeměna předchozího nakladatelství v nakladatelství Východočeského kraje</i>	17
2. 2. <i>Polistopadové období po roce 1989 až 1992</i>	23
3. EDIČNÍ POLITIKA NAKLADATELSTVÍ A JEHO ANALÝZA	25
3.1. <i>Edice Chvojka nakladatelství</i>	28
3.2. <i>Edice Východočeského nakladatelství</i>	30
3.3. <i>Edice Kruhu</i>	32
3.4. <i>Celkový souhrn edičního profilu nakladatelství</i>	37
4. ROLE NAKLADATELSTVÍ V SOCIÁLNĚPOLITICKÉM A KULTURNÍM KONTEXTU VÝCHODOČESKÉHO REGIONU	39
5. POSTAVENÍ REGIONÁLNÍHO NAKLADATELSTVÍ V KONTEXTU A KOMPARACI S OSTATNÍMI REGIONÁLNÍMI NAKLADATELSTVÍMI VE ZKOUMANÉM OBDOBÍ 1949 AŽ 1989	41
ZÁVĚR.....	43
SUMMARY	44
POUŽITÁ LITERATURA	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	48
PŘÍLOHY	49

Úvod

Východní Čechy jsou regionem s hlubokou písmáckou tradicí. Mísí se tu kořeny německé a české, což se podepsalo na naturelu místních obyvatel. Východní část České republiky je relativně velkou zeměpisnou oblastí, ze které je těžké vybrat pouze jeden charakteristický rys. Krkonoše tvoří zapadlé horské a podhorské vesničky, příběhy o hraničářích nebo střet sudetských Němců s Čechy. Okolí Broumovska je posázené starými masivními kostely a těží ze skalního bohatství, Jilemnicko ze spiritismu a v Lázních Běláhrad se dodnes tančí folklorní tance. Jedno mají všechny zapadlé kouty východních Čech ale společné – regionalismus, o němž se dneska můžeme dočíst v jeho nejsyrovější podobě. A to pouze díky tomu, že existovalo nakladatelství, které chtělo zachytit poslední záchvěvy lidové tvořivosti, zvyků a folkloru. To, co je dnes již nenávratně ztraceno, je alespoň zaznamenáno. Cesta k znovuoživení východočeského regionalismu není snadná a málokdo se ji rozhodne hledat dobrovolně.

Před několika lety se mi do rukou náhodou dostal *Selský osel* od Daniela Uffa Horna. Točila jsem reportáž o významných osobnostech města Trutnova a sháněla materiály. Busta německého literáta stojí v městském parku v Trutnově a vesměs většina obyvatel jeho osobnost nezná, natož jeho literární dílo. Podobně jsem se před nějakou dobou zajímala o problém spiritismu v Krkonoších v rámci jiné reportáže. Stejnou cestou jako *Selský osel* se ke mně dostal sborník *Krkonoše – Podkrkonoší* a v něm podrobný článek o praktikách této především podhorské víry. Na první pohled dvě knihy, které spolu nesouvisí – novela zabývající se selským povstáním na Trutnovsku a regionální vědecká práce o spiritismu. Postupem času jsem se v rámci školy nebo regionální žurnalistiky zajímala o různá témata specifická pro východní Čechy, bádała v jejich historii a folkloru, ale především jsem začala číst tiráž publikací. *Kdo nebo jaký podnik je schopen vydat článek o archeologických objevech na Trutnovsku, příběhy hraničářů nebo horalů?* Pouze královéhradecké nakladatelství Kruh. Se zájmem o region a jeho zapadlé vesničky se ve mně probudila stejná touha poznat, kdo o regionu píše.

Pro lepší pochopení nakladatelství v regionálním kontextu jsem do práce zapojila i Nakladatelství Jiřího Chvojky. To je s Kruhem spojené vzdáleně, po zestátnění knižních podniků v březnu roku 1949 musel Jiří Chvojka podnik opustit. Po územní reorganizaci vzniklo z Chvojkova podniku Krajské nakladatelství KNV v Jihlavě, to se později

přejmenovalo na Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě. Následně pokračovalo v činnosti jako Východočeské nakladatelství, z něhož se stal Kruh. Ve východních Čechách je tak patrná snaha o vydávání kvalitní regionální, domácí i zahraniční překladové literatury. Politický vývoj však tento pokus na několik desítek let zastavil. Východočeské nakladatelství Kruh je tak v některých ohledech srovnatelné s Chvojkou. Nevydávalo sice zahraniční literaturu, ale snažilo se o produkci kvalitní regionální literatury.

Práce komplexněji pojímá nakladatelství ve východních Čechách, ať se už jedná o Krajské nakladatelství Hradec Králové z let 1950–1951, nebo později Krajský osvětový dům, u obou podniků jsem považovala za důležité nastínit ediční politiku a profil nakladatelství. V širším nakladatelském kontextu jsem se tak snažila pohlížet na Kruh. Nakladatelství vydávalo ročně kolem 20 titulů, podrobnější analýze ediční politiky a jednotlivým titulům se věnuji u prvních let fungování, kdy se formovaly edice. Postupem času, především v období normalizace, hodnotím ediční politiku komplexněji a v širším časovém rozmezí. Graficky odlišuji samostatné edice a pro lepší pochopení i ediční řady.

Z původních tezí jsem se rozhodla vynechat jednu kapitolu – Vznik a existence nakladatelství Kruh od roku 1966 do roku 1992, jelikož dějiny podniku podrobněji popisují jednotlivě v jiných kapitolách. Z důvodu zapojení východočeských nakladatelství jsem pozměnila číslování. Citace v práci přepisují doslovně, proto je možné nalézt dvojité uvozovky ve výrocích.

1. Východočeská nakladatelství

1.1. Nakladatelství Kruh a jeho obecná charakteristika

Královéhradecké nakladatelství Kruh vzniklo v roce 1966 jako nástupce zaniklého Východočeského nakladatelství v Havlíčkově Brodě. Stále původně Východočeské nakladatelství bylo do Hradce Králové přesunuto na základě nového územního uspořádání krajů, které proběhlo v roce 1960. Pod názvem Východočeské nakladatelství publikovalo ještě do roku 1967, kdy změnilo pojmenování na Kruh. Nakladatelství fungovalo do roku 1992. Po dobu své činnosti sídlilo v Hradci Králové v Dlouhé ulici nebo v Klicperově ulici.

V čele nakladatelství Kruh stál ředitel, který řídil veškerou činnost a zodpovídal nadřízeným orgánům za provoz nakladatelství. Postupně se v této funkci vystřídali čtyři ředitelé. První ve vedení stanul PhDr. Vlastimil Květenský, v roce 1973 ho vystřídal RSDr. Josef Kubíček. Po jeho odchodu do důchodu stál v čele Kruhu Mgr. Vladimír Brandejs. Od roku 1967 pracoval v Kruhu doc. PhDr. Jan Dvořák, jenž se stal v roce 1990 jeho posledním ředitelem. Organizačně se nakladatelství členilo na úsek redaktorský, který tvořili: vedoucí redaktor, literární, výtvarní a techničtí pracovníci. Vedoucí redaktor, kromě případného zastupování ředitele, vedl ediční radu a podílel se na redigování rukopisů. Literární redakce zahrnovala dva zaměstnance, v jejichž kompetenci byla klasická literatura, původní a současná poezie i próza, vyhledávání rukopisů a odborná pomoc pracovníků při jejich redigování. Dále zde byli redaktoři zaměřeni na vlastivědnou literaturu, sociálněpolitické práce a oblast historickou. Do pracovního kolektivu patřil i výtvarný redaktor, který zodpovídal za kvalitu výtvarného díla, a jehož náplní práce byla kooperace s výtvarníky, grafiky a fotografy na přípravách titulů. Nejvýraznější osobou v této funkci byl Jaroslav Cheben, autora loga Kruhu, přední výtvarník nakladatelství a především ediční řady Příběhy.

Funkcí technického redaktora byla zodpovědnost za styk s tiskárnou a grafická úprava publikací. Kromě redaktorského úseku fungoval v nakladatelství i ekonomický úsek, který tvořil ekonom, účetní a sekretářka. Vedle jednotlivých úseků byly ustanoveny poradní orgány ředitele, a to ediční a výtvarná rada. Ediční rada se skládala ze čtrnácti členů, scházela se podle potřeby nejméně jednou za čtvrtletí a řídil ji vedoucí redaktor. V jejím

složení byli zastoupeni odborníci ze všech úseků literatury, od redaktorů časopisů, vedoucích archivů, knihoven až po ředitele krajského podniku Kniha. Úkolem této rady bylo pravidelné hodnocení knižní produkce nakladatelství, vstupování do přípravy plánů a realizování koncepce Kruhu.

Výtvarná rada byla čtyřčlenná, řídil ji výtvarný redaktor, byla svolávána podle potřeby, a to nejméně jednou za čtvrt roku. Po většinu času ji vedl Jan Cheben. Po jeho odchodu na jeho místo nastoupila Jana Kleinová, Cheben přesto s nakladatelstvím i nadále externě spolupracoval. S podnikem kooperovala řada regionálních výtvarníků, mezi nimi byli Jan Tesař, který ilustroval Erbenovu *Kytici*. „Tesař vyložil erbenovskou baladiku jako absolutní splynutí člověka s přírodou do jednoho principu, jemuž se říká Bytí. Věčné Bytí.“¹ Mezi ilustrátory Kruhu patřili: Ludmila Jandová (podílela se na výboru *Čas a smrt*), Vladimír Komárek ilustroval Havlíčkovu *Vlčí kůži* a Bohumil Štěpán obě Poláčkovy knihy *Vše pro firmu* i *Židovské anekdoty*. S nakladatelstvím dále graficky spolupracovali Oldřich Hlavsa, Miloslav Fulín, Josef Procházka, Jiří Polický a další. Nakladatelství se drželo konceptu vydávat díla začínajících autorů i u výtvarníků. „Rozsáhlý prostor samozřejmě poskytujeme rovněž mladým výtvarníkům z kraje, kterým umožňujeme debutovat v oboru knižní ilustrace a grafiky.“²

Výtvarně se Kruh nebránil experimentu a vizuální stranu knih rozšířil o příbuzné výtvarné disciplíny. Například tak jevištní výtvarník Karel Zmrzlý ilustroval dva pohádkové tituly autorky Anny Kratochvílové, „...kresby obohatil o nekonvenční prostorové citění, příznačné pro jeho profesi“.³ Výtvarníci Kruhu se snažili o stylové vyhranění knih, které mělo korespondovat s obsahem.

---

¹ DVOŘÁK, Jan. *Letokruhy: Příběhy knih a jejich tvůrců*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové, 1996, s. 184.

² GRIMMOVÁ, Michaela. *Knihy z východních Čech: Rozhovor s vedoucím redaktorem nakladatelství Kruh v Hradci Králové dr. Janem Dvořákem. Pochodeň*. 13. 2. 1980, č. 7, s.7.

³ Tamtéž, s.7.

1.2. Vznik soukromého nakladatelství Jiřího Chvojky v roce 1945 v Havlíčkově Brodě

Nakladatelství Jiřího Chvojky patřilo do úzké skupiny nakladatelů, kteří se navzdory cenzuře snažili vydávat kvalitní literární díla. Soukromé nakladatelství tedy vykazovalo vzdálený druh podobnosti s královéhradeckým Kruhem. Obě nakladatelství, nezávisle vzniklá na sobě, propojena pouze Východočeským nakladatelstvím, se snažila vydávat díla s regionální tematikou a kvalitní ediční řady.

Nakladatelství má v Havlíčkově Brodě více jak padesátiletou tradici. Do roku 1965 zde fungovalo Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě, které od roku 1962 používá označení Východočeské nakladatelství. Mezi léty 1968–1971 vycházely v Havlíčkově Brodě publikace pod nakladatelstvím Vysočina. „Pravděpodobně málokdo si však dnes v Brodě uvědomí, že prvním skutečným nakladatelem zde byl Jiří Chvojka, od roku 1942 úspěšný místní knihkupec, který zahájil svou vydavatelskou činnost v roce 1945.“⁴

Samotné nakladatelství Jiřího Chvojky vzniklo v roce 1945 v Havlíčkově Brodě. Kvůli kulturně-politickému vývoji nepůsobilo dlouho (poslední kniha vyšla v roce 1949), ale skladbou a knižní produkcí si získalo silnou čtenářskou oblibu i mimo region. Za dobu své působnosti vydalo 41 knih, z toho několik reedic. Jiří Chvojka měl s nakladatelskou činností bohaté zkušenosti, před nástupem do vojenské služby v roce 1937 působil v knihkupectví a antikvariátě Arnošta Píši v Brně, krátce pracoval jako zástupce nakladatelství Melantrich pro Brno a zároveň pomáhal strýci Emanuelu Černému zřizovat knihkupectví v Moravském Krumlově. Po vojně se Chvojka angažoval v pražském knihkupectví J. R. Vilímek. V této době poznal nakladatelského redaktora Miloše Holase, jehož znalostí později Chvojka sám využil ve vlastním knihkupectví. Setkal se také s básníkem Františkem Halasem, který byl po válce přednostou publikačního odboru ministerstva informací.

Strýc Emanuel Černý přenechal Chvojkově knihkupeckou a papírenskou koncesi pro Havlíčkův Brod. Podnik mladý nakladatel otevřel 8. června 1942 v Humpolecké ulici.

---

⁴ DVORÁK, Petr. Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě: Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě 1945–1949. In *Havlíčkovobrodsko*. 1971. Havlíčkův Brod: Okresní muzeum, 1971. s. 98.

Chvojka nechtěl knihy pouze prodávat, ale založit si vlastní nakladatelství, což mu nebylo za protektorátu povoleno. Svaz českých knihkupců a nakladatelů mu však koncesi nechtěl povolit ani po skončení války. Chvojka se při žádosti opíral o požadavek na publikování literatury s regionální tematikou, ani ten nebyl vyslyšen. Důvodem pro zamítnutí měl být dostatek nakladatelství v republice a regulace knižního trhu. Regionalismu mohl podle Svazu učinit zadosť i jako knihkupec.⁵

Svaz českých knihkupců a nakladatelů požadoval od ministerstva školství, osvěty a informací zřízení knižní rady, která by se zabývala knižní produkcí a měla kontrolovat distribuci titulů. Rada ale nakonec nikdy nebyla svolána, protože se ministerstvo školství a osvěty společně s ministerstvem informací nedohodly na kompetencích při řízení. Vydavatelskou činnost ovlivňovala pouze vyhláška o hospodaření s papírem ministerstva informací a výnosem téhož ministerstva ze 4. června 1945 o prozatímní regulaci knižního trhu. Podle nařízení měli nakladatelé povinnost předkládat každých čtvrt roku dopředu ediční plány. Existence soukromých podniků však neumožňovala absolutní kontrolu, a proto vycházela celá řada titulů z tehdejšího pohledu ideologicky nežádoucích. „Vývoj v oblasti knižního trhu, především živelnost a snaha po maximálním zisku ze strany některých nakladatelů, vyústil až v tzv. krizi knihy v roce 1947.“⁶ Jednalo se o činnost 1 430 nakladatelství a knihkupectví v Čechách a na Moravě, na Slovensku fungovalo 275 podniků.⁷ Nakladatelství Jiřího Chvojky si však našlo čtenářskou oblibu, vydávalo díla Karla Havlíčka Borovského, severskou literaturu a Chvojka dokázal zajistit kvalitní publikace.

Tituly Jiřího Chvojky měly specifickou grafickou úpravu – převážně nebyly ilustrované. Pouze na obálce byl obrázek, který většinou tvořili Josef Ficeneč, Josef Novák a František Mašek. Mezi spolupracovníky patřil i malíř Josef Lada, který vytvořil ilustrace k dílu Karla Havlíčka Borovského (*Křest svatého Vladimíra, Král Lávra, Epigramy, Tyrolské elegie*). Stejně tak se na ilustraci pro Chvojkoovo nakladatelství podílela i dcera Josefa Lady Alena. Svou tvorbou doprovodila publikace *Dvě knihy, Abecedu a Jak se chytá sluníčko*. Mezi slavné

---

⁵ DVOŘÁK, Petr. Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě: Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě 1945–1949. In *Havlíčkobrodsko*. 1971. Havlíčkův Brod: Okresní muzeum, 1971. s. 102.

⁶ Tamtéž, s. 103.

⁷ Tamtéž, s. 103.

Chvojkovy ilustrátory patřil i malíř pravěku Zdeněk Burian, který se podílel na titulu Aloise Musila *Syn pouště*.

Jiří Chvojka podporoval české básníky, spisovatele a doufal, že se mu podaří vydat jejich díla. Jednalo se například o Františka Hrubína, Vladimíra Holana, Jana Zahradníčka, Josefa Ladu nebo i Františka Halase, se kterým se přátelil. Musel si však počkat až do roku 1990, kdy ve svých 75 letech obnovil své nakladatelství.

1.3. Převzetí Chvojkova nakladatelství po březnu 1949 KNV Jihlavského kraje a vznik nakladatelství v Havlíčkově Brodě

Únorové události v roce 1948 se v nakladatelské oblasti výrazně projeví až v březnu následujícího roku přijetím zákona 94/1949 Sb., o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací. Jeho řízením bylo pověřeno ministerstvo informací a osvěty, poradním orgánem byla Národní ediční rada při ministerstvu informací a osvěty. Tímto zákonem byla zrušena veškerá soukromá nakladatelství nebo byla reorganizována pod státní podniky. Jiřímu Chvojkovi se povedlo nakladatelství převést pod KNV v Jihlavě. „Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě bylo od bývalého majitele Jiřího Chvojky vykoupeno v roce 1949 VIII. referátem KNV Jihlava.“⁸ Chvojka musel nakladatelství opustit a následně pracoval jako zaměstnanec družstva Kniha lidu.⁹ Ve vedení KNV Jihlava stanul Josef Čábel, který byl spolupracovníkem Jiřího Chvojky a již dříve se aktivně podílel na chodu Chvojkova nakladatelství. Čábel nakladatelství vedl až do územní reorganizace v roce 1960, kdy se Havlíčkův Brod stal součástí Východočeského kraje. Poté byl z funkce odvolán na základě nesdílení názorů s novým ředitelem Jaroslavem Křivohlavým.¹⁰

Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě fungovalo 11 let, za tu dobu zde vyšlo 107 titulů v počtu 500 000 výtisků. Jiří Chvojka vydal pod svým jménem poslední román *Svatba na Šibeničním vrchu* od Bohuslava Pernici v roce 1949. Nově založené jihlavské nakladatelství předložilo ediční plán, schválený předešlý rok, a jako Krajské nakladatelství

⁸ Státní okresní archiv v Zámrsku, Sdružený inventář archivního fondu Nakladatelství 1946–1965 (1979), zpracoval Jindřich Francek a Zdeněk Bičík, Zámrsk 1979, str. II.

⁹ V roce 1951 se podnik změnil na národní podnik Kniha.

¹⁰ Čábel nesouhlasil s novou ediční politikou, která se zaměřovala především na publikování osvětových a politických titulů. Ředitelem Křivohlavým mu proto byla dána výpověď pro ztrátu důvěry, později byla změněna na rozvázání pracovního poměru po vzájemné dohodě. In DVORÁK, Petr. s.101.

v Jihlavě publikovalo již rozpracované tituly. Ediční profil nového podniku se musel od Chvojky lišit. Nakladatelství ale i tak chtělo vydávat tituly K. H. Borovského. Zažádalo proto o povolení k tisku, ale v následujících letech už publikování nebylo povoleno, přestože ediční plán na rok 1950 počítal s devíti tituly. Pod KNV Jihlava vyšly z Chvojkových plánů první vydání *Epištol kutnohorských*, *Epigramů*, reedice *Obrazů z Rus*, *Krále Lávry*, třetí vydání *Tyrolských elegií*, čtvrté vydání *Křtu svatého Vladimíra*, *Abeceda* od Miloše Holase a *Balkónové květiny* Josefa Mikeše.

Krajské nakladatelství KNV v Jihlavě se přejmenovalo na Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě a později, od 60. let, pokračovalo v činnosti jako Východočeské nakladatelství. To fungovalo až do roku 1965, kdy bylo zrušeno v rámci územní reorganizace. Krajské nakladatelství v Jihlavě později svou činnost obnovilo na dva roky (1969–1971) a fungovalo pod názvem Vysočina. Navázalo na předchozí nakladatelskou tradici ve formální podobě titulů i ve spolupráci s autory Krajského nakladatelství. V roce 1969 zde například vyšel titul *Černí Baroni* od Miloslava Švandrlíka. Vedoucím redaktorem byl dřívější redaktor KNV Jihlava Josef Čábel. Po jeho smrti nakladatelství ukončilo svou činnost.

1.4. Územní reorganizace a přeměna předchozího nakladatelství v nakladatelství Východočeského kraje

Nově vzniklá krajská nakladatelství byla téměř ve všech krajských městech z důvodu již zmíněného zákona 94/1949 Sb., o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a neperiodických publikací. Nakladatelství se ale často potýkala s legislativními problémy nebo nedostatkem papíru, a proto rychle zanikala. Kromě havlíčkobrodského podniku vzniklo i nakladatelství v Hradci Králové. Do své bakalářské práce jsem vybrala dvě nakladatelství, která jsou spojena s Královéhradeckým krajem. Jejich publikační činnost byla omezena na krátkou dobu před samotným vznikem Kruhu.

V Hradci Králové fungovalo od 1. ledna 1950 Krajské nakladatelství Hradec Králové. Krajský národní výbor pověřil dopisem ze dne 4. 11. 1949 bývalého pražského nakladatele Antonína Plechatého k vytvoření krajského nakladatelství. Redakce měla pouhé dva stálé členy a sídlila v provozovnách bývalého Šupkova nakladatelství¹¹ na Pospíšilově třídě v Hradci Králové. Činnost podniku se však omezila na dva roky, kdy nakladatelství vydalo

¹¹ Rodina Šupků provozovala malé nakladatelství, vydávala křesťanskou literaturu a měla obchodní vazby na krajany v USA. V roce 1949 bylo nakladatelství zrušeno a členové rodiny pozavíráni.

devět titulů o 27 040 výtiscích. Ideovým vedením KNV byl pověřen František Teršl, o ediční činnosti rozhodovala desetičlenná komise. Podle ministerstva informací a osvěty se mělo nakladatelství zaměřit na publikace regionálního charakteru, především mělo vydávat spisy týkající se problému zvýšení produktivity práce v závodech a vesnicích nebo splňování a překračování pětiletých. „Ediční program počítá s pracemi, které budou zachycovat dějiny dělnického hnutí v kraji, dějiny družstevnictví, dějiny průmyslových sektorů v kraji nejčastějších, tedy zvláště textilu.“¹² Dále nakladatelství plánovalo vydávat životopisy významných rodáků východočeského regionu, spisovatelů nebo publikace s regionální historickou tematikou.

Spojitosť mezi Kruhem a Krajským nakladatelstvím je omezena na stejné město a na vzdáleně podobnou ediční činnost. Krajské nakladatelství se snažilo zaměřit na regionální autory. „Některé z titulů byly poplatné své době, jiné si udržely svou hodnotu dodnes. Připomeňme z nich knížku Karla Michla *Za Babičkou Boženy Němcové, Selské bouře* téhož autora a dvakrát vydanou publikaci *Zdeňka Nejedlého Jirásek a Náchodsko*.“¹³ Nakladatelství zaniklo ke konci roku 1951 z důvodu špatného hospodaření.

V následujících letech se nepodařilo činnost nakladatelství obnovit. Krajský národní výbor proto pověřil vydavatelstvím Krajský osvětový dům v Hradci Králové. V roce 1958 v něm vzniklo páté oddělení, které se zabývalo vydavatelskou činností. Za dobu své existence vydalo nakladatelství 20 publikací. Z knižní produkce převažovala vlastivědná, historická nebo naučná literatura, krásná netvořila ani polovinu. Nakladatelství mělo sloužit socialistické výchově pracujících, dále mělo šířit znalost o politickém, kulturním a hospodářském vývoji kraje a jeho pokrokových tradicích, popularizovat znalosti o kraji a vychovávat občany k jeho lásce.¹⁴ Z hlediska ediční činnosti se i toto nakladatelství snažilo orientovat na literaturu Královéhradeckého kraje. Šlo například o vlastivědný historický sborník *Hradecký kraj, Hradecké medailonky*, nebo *Písně a tance Hradecka*. Krajský osvětový dům se potýkal s řadou problémů. Mezi ně patřil nedostatek finančních prostředků, ale také i papíru. Komplikovaná byla nejen výroba, ale i samotná distribuce knih ke čtenářům. „Podle sdělení

¹² CHMELARĚ, Jiří. Krajské nakladatelství v Hradci Králové. *Pochodeň*. 13. 1. 1950, č. 2, s. 6.

¹³ FRAJDL, Jiří. Z dějin východočeských nakladatelství. *Pochodeň Magazin*. 22.–23. 9. 1979, č. 224, s. 5.

¹⁴ Tamtéž, s. 5.

nakladatelských pracovníků bylo běžné, že knižní velkoobchod choval své záměry „v tajnosti“, a dokud knížka nevyšla, nikdo nevěděl, kolik se jich dostane do knižní sítě.“¹⁵

V roce 1960 proběhla územní reorganizace, během které se sloučila redakce Krajského domu osvěty v Hradci Králové s Krajským domem osvěty v Pardubicích a Krajským nakladatelstvím v Havlíčkově Brodě a vzniklo Východočeské nakladatelství. Krajské nakladatelství Východočeského kraje organizačně podléhalo Krajskému národnímu výboru v Hradci Králové a stalo samostatnou rozpočtovou organizací. V Hradci Králové vznikla odloučená vlastivědná redakce. Ta ve městě působila od roku 1960 a vedl ji Oldřich Pospíšil, kterého o dva roky později vystřídal Vlastimil Nosek. Vedle redakce plnila královéhradecká pobočka i funkci pro styk s autory a měla lépe pokrývat severní část východních Čech. Ředitelem celého Východočeského nakladatelství se stal Jaroslav Křivohlavý, jeho zástupcem a vedoucím havlíčkobrodské části byl Josef Čábela. Hlavní ekonomické vedení i převážná část redakce i nadále zůstávala v Havlíčkově Brodě. Do Hradce Králové se celé nakladatelství přemístilo v roce 1965. „Dodejme, že i změna sídla nakladatelství se ukázala jako správná věc. Hradec Králové je přeci jen „na hlavní trati“, styk s autory je podstatně jednodušší a rychlejší.“¹⁶ Od roku 1962 podnik užíval označení Východočeské nakladatelství. Podnik se v ediční činnosti věnoval převážně beletrii nebo publikování reedií před původními pracemi (krásná literatura tvořila 50 % vydavatelské činnosti). Následně se nakladatelství zadlužilo a nemohlo již dále vykonávat publikační činnost.

V roce 1965 tedy rozhodl východočeský Krajský národní výbor o přesunu celého nakladatelství do Hradce Králové. Důvodem bylo neplnění závazků krajského nakladatelství, ekonomické problémy, kritika vydávaných titulů a otázka odbornosti zaměstnanců. O přesunutí nakladatelství do Hradce Králové rozhodla 13. prosince roku 1965 rada východočeského KNV. Mezi uvedené důvody patřila nekonceptnost, stagnace nakladatelství, neodborné personální složení, nedostatečná spolupráce s mladými autory, nevhodně umístěné nakladatelství a organizační nedostatky.¹⁷ S organizačními změnami došlo i na výměnu ředitele, Jaroslava Křivohlavého vystřídal Vlastimil Květenký.

---

¹⁵ PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1967. č. 318, s. 5.

¹⁶ Tamtéž, s. 5.

¹⁷ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. IV.

1.5. Nástupce zaniklého Východočeského nakladatelství – období 1966 až do roku 1967 v Hradci Králové

V letech 1966–1968 schvalovalo a zároveň řídilo ediční činnost Československé ústředí knižní kultury v Praze, následně v letech 1968–1970 Svaz českých nakladatelských a knihkupeckých podniků. Prvním ředitelem nakladatelství byl Vlastimil Květenký (1969–1973), pod jeho vedením se měla profilace podniku změnit. Nakladatelství mělo zvyšovat umělecký vkus čtenářů, pomáhat potřebám kraje, nekonvenčně se vyrovnat s krajovými publikacemi, u nichž nemělo jít pouze o turistickou registraci faktů, ale tituly měly postihnout sociální a mentální rozdílnosti a historické tradice.¹⁸ Ke zlepšení činnosti měly také přispět personální změny. „Myslím, že personální změny, které položily důraz na odbornost redakčních pracovníků, by měly být určitou zárukou kvality.“¹⁹

První rok fungování řešilo nakladatelství právní záležitosti a závazky vzniklé reorganizací havlíčkobrodského podniku, ale už v této době začalo formovat ediční politiku. Do plánu však byly ještě zahrnuty tituly, které odsouhlasila ediční rada předešlý rok. „V nejkratší možné době bylo nutno sestavit ediční plán na rok 1967 – bylo třeba zlektorovat na 150 rukopisů převzatých z Havlíčkova Brodu. Nový ediční plán se nemohl opírat o tyto většinou nekvalitní rukopisy, proto nakladatelství muselo budovat nové autorské zázemí.“²⁰ Ediční plán roku 1966 byl přepracován a byla z něho vyřazena díla autorů, které nová ediční rada považovala za podprůměrná. V roce 1966 vyšlo 21 titulů. Jednalo se například o čtvrté vydání knihy Františka Ťopka *Lidé stateční a ti druzí* nebo publikaci Evy a Miroslava Rampových *Deset minut po zvonění*. Jako účelové tituly pro národní výbory vydal Kruh *Pardubice* od Slávka Pravce s textem Karla Dvořáka a podobně laděnou knihu *Nové Město nad Metují* od Jana Juránka. Jako vlastivědné publikace nakladatelství v prvním roce vydalo knihu Jiřího Svobody *Zapsáno na hladinu*, publikaci Václava Pletky *Tam u Králového Hradce*. Literárním tradicím kraje dalo nakladatelství prostor v titulu Otakara Chaloupky *Vypravěč J. Š. Kubín* nebo v korespondenci Fráni Šrámka adresované Miloslavě Hrdličkové-Šrámkové pod názvem *Listy z léta*.

¹⁸ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. VII.

¹⁹ PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1967, č. 318, s. 5.

²⁰ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. VIII.

2. Změna názvu na nakladatelství Kruh v Hradci Králové – období 1967 až do roku 1970 v Hradci Králové

V roce 1967 mění nakladatelství pojmenování na Kruh a jeho logem se stává písmeno K v kruhu. Autorem symbolu je Jaroslav Cheben. „Tento název symbolizuje snahu rozšířit autorský okruh tak, aby nebyl uzavřen nikomu z talentovaných a perspektivních spolupracovníků. Péče o autorské zázemí, zejména o začínající literáty, je od počátku jasnou jednotící linií.“²¹ Kruh po prvních dvou letech činnosti vykazoval dobrou bilanci, která je přisuzovaná ediční politice. Nakladatelství usilovalo o vlastní specifikum a zaměřenost, která by ho odlišila od celostátních a i jiných krajských nakladatelství. V roce 1967 se začala formovat ediční politika nakladatelství a vznikaly ediční řady (viz kap. 3.). „Domníváme se, že každá z edic dá po léta plastický obrázek o našich úspěších i prohrách, jak to nikdy „rozptýlená“ produkce nemůže udělat.“²² Východočeské nakladatelství se tak zaměřilo na hledání nových autorů, kteří by tvořili základ pro budoucí edice. „Naším cílem je mít dokonalý přehled po autorském „zázemí“ v kraji i mimo kraj.“²³ Tato ediční politika je patrná už u vydání románu Karla Poláčka *Vše pro firmu* (1966), doposud publikovaného pouze v *Lidových novinách*.

V roce 1967 vyšlo šestnáct publikací, v roce 1968 sedmnáct titulů, v roce 1969 už dvacet publikací. Při komparaci uvedených tří let je patrná snaha zapojit do literatury větší podíl krásné literatury a zároveň plnit závazky vůči institucím, jako jsou muzea, archivy, zájmové náklady pro národní výbory. Z ediční politiky Kruh uváděl začínající autory do literatury, snažil se o vytvoření vlastního básnického almanachu a začal publikovat méně známá díla klasických literátů, kteří byli spojeni regionem východních Čech. V roce 1967 se objevil druhý titul od Karla Poláčka *Židovské anekdoty* v počtu 25 000 výtisků, který ilustroval, stejně jako knihu *Vše pro firmu*, Bohumil Štěpán a odpovědným redaktorem byl Miroslav Rampa. „Je to paradoxní, ale je to tak: tuhle knížku, která nesporně patří

²¹ ČEČKOVÁ, Eva. Východočeské nakladatelství Kruh: Nakladatelská politika socialistického státu a postavení krajských nakladatelství v naší knižní kultuře. In *Knihovna: Vědeckoteoretický sborník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 93.

²² PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1967, č. 318, s. 5.

²³ Tamtéž, s. 5.

k nejdůležitějším v naší „anekdotické“ literatuře, museli znovu objevit v Hradci.²⁴ Kruh jako první nakladatelský podnik vydal o rok později v počtu 12 000 výtisků román Jaroslava Havlíčka *Vlčí kůže* (1967). Ten vyšel v edici Prostor a z rukopisných pozůstalostí ho uspořádal Josef Rumler, titul ilustroval Vladimír Komárek, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák.

O rok později nakladatelství vydalo publikaci Josefa Škvoreckého *O nich – o nás*, která vyšla v edici Pohledy v počtu 5 000 výtisků. Knihu uspořádal a doslov *O nich – o sobě* i s ediční poznámkou napsal Vladimír Justl. „Jsou to věci, které většinou vycházely po časopisech a také jako doslovy (škoda, že nakladatelství nepřistoupilo na Justlův návrh a nezařadilo víc Škvoreckého pozoruhodných lektorských posudků), ale přesto je knížka objev; objev, že je možno psát o literatuře jinak, než to dělá většina recenzentů včetně autora této glosy; zajímavě totiž, s ohledem na čtenáře a jeho potřeby, vkus a mentalitu.“²⁵ V roce 1969 se naposledy objevilo jméno literáta Josefa Škvoreckého v díle *Farářův konec: Podklad pro celovečerní komedii*. Až po roce 1992 se nakladatelství opět podařilo vydat Škvoreckého dílo (*Velkou povídku o Americe*). Další Škvoreckého kniha *Farářův konec*²⁶ (1969) vyšla opět v edici Prostor, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Vznikla tu knížka, která je podle mého názoru mnohem víc než knižní vydání „podkladu“ pro film, která je literární svéprávná, a která pro čtenáře obnovuje literární životnost Škvoreckého v poloze, která je velice sympatická.“²⁷ Josef Škvorecký ho napsal ve spolupráci s Evaldem Schormem.²⁸ Vedle Škvoreckého díla vydal Kruh v roce 1968 i další zajímavou publikaci. Jan Dvořák a kolektiv uspořádali almanach *Kruh poezie*, který nabízí orientační průřez tehdejší tvorbou. Sbírkou volně navazuje na *Kruh humor* (1967), která byla věnovaná autorům – humoristům. Druhý almanach obsahuje díla třinácti mladých autorů, například: Otokara Rydla, Petra Prouzy, Vladimíra Brandejse nebo Eduarda Srpy. Publikace vyšla v počtu 700 výtisků mimo ediční zařazení, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Redakce do budoucna uvažovala

²⁴ BLAHYNKA, Milan. Hradecké experimenty. *Červený květ*. 1969, č. 2, s. 44.

²⁵ Tamtéž, s. 45.

²⁶ Scénář se stal podkladem ke stejnojmennému černobílému filmu z roku 1968.

²⁷ CHEBEN, Jaroslav. Třikrát z Kruhu. *Texty: kulturní měsíčník*. 1969, č. 4, s. 84.

²⁸ Evald Schorm byl český divadelní a filmový režisér, který tvořil převážně v 60. letech a patří do tzv. Nové vlny českého filmu. Po roce 1968 mu bylo zakázáno točit.

o různém tematickém zaměření almanachu. „Hlavně však chci říct, že pro nás není kritérium ani stáří autora, ani jeho bydliště, ale myšlenková a umělecká kvalita.“²⁹

V roce 1968 uvedl Kruh do literatury Jiřího Pacovského s titulem *Nervózní smlouvy*. Publikace vyšla v edici Prostor v počtu 3 500 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Jiří Pacovský je pseudonym hradeckého psychiatra Jiřího Riegela, který je autorem dvou knih *Nervózní smlouvy* a *Příběhy milostné a nemilé* (1977), přičemž ve svých dílech čerpá z lékařského prostředí. Vedle začínajícího Pacovského publikoval Radoslav Lošťák v téže roce již druhou knihu *Sníh pro příští noc* v edici Prostor, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, titul vyšel v počtu 3 000 výtisků. Dále Kruh uvedl souborem tří novel *Spálená stráž* (1969, edice Prostor) Jiřího Navrátila, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák.

V roce 1968 se objevilo v Kruhu prvně jméno Marie Kubátové. V edici Kamínky vyšla kniha *Pohádky pro poškoláky* v počtu 16 000 výtisků, odpovědným redaktorem byl Miroslav Rampa. Do ediční politiky Kruhu patřilo oživit zájem o pozapomenutá díla známých autorů. Nakladatelství tak vydalo *Ženu* (1968) Josefa Kocourka v počtu 15 000 výtisků. Titul vyšel mimo ediční zařazení a připravil ho z pozůstalosti Miloslav Jirda, který napsal i doslov, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Podobně tak nakladatelství vydalo psychologický román Miroslava Hanuše *Já, spravedlnost*³⁰(1969), odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Nejde tu pouze o nové vydání, ale o novou, podstatně přepracovanou verzi díla, které vzniklo koncem druhé světové války z autorovy naléhavé vnitřní potřeby poznat a románovými prostředky vyjádřit samu zruďnou podstatu fašistické psychózy.“³¹

V edici Prostor vydal Kruh poválečnou tvorbu od Bohuslava Reyneka *Podzimní motýly – Sníh na zápraží – Mráz v okně* (1969). Z rukopisných sbírek titul k vydání připravil Ivan Diviš, který zároveň knihu opatřil poznámkami, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Kvantitativně kniha nikterak rozsáhlá, když se však zahloubáme do četby těchto sugestivních, nejčastěji lyrických meditací, poznáme, do jak čistého tvaru se Reynekova

²⁹ PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1967, 47–48, č. 318, s. 5.

³⁰ Román *Já, spravedlnost* se stal podkladem k stejnojmennému filmu Zdeňka Brynycha z roku 1967.

³¹ JPK. Bolesné hledání pravdy. *Nové knihy*. 23. 7. 1969, č. 30–31, s. 4.

poezie vyhranila.³² Zajímavým titulem roku 1969 se stály *Knihy smolné*, které obsahují výběr z výpovědí osob obviněných z hrdelních zločinů z 16. a 17. století, především za použití útrpného práva. Výběr je však omezen pouze na město Pardubice. Titul připravil Zdeněk Bičík a předmluvu napsal Bohumil Hrabal, odpovědným redaktorem byl Miroslav Rampa. „Vydavatel chápe knihy smolné, kterým se jinde říkalo také černé, víc jako čtení, jakási morytáta, hrůzostrašná vyprávění, témata, která později naplňovala obsah kramářských písní, lidových her a pimprlových komedií.“³³

V roce 1970 se počet titulů navýšil na dvacet tři. Z hlediska ediční politiky vycházela v nakladatelství více beletrie, než v předešlých letech. Mezi tou se objevuje *Krvavý román* Josefa Váchala, na jehož vydání se Kruh podílel společně s pražským Odeonem. „... ve vzácné ediční spolupráci připravili reedici pěknou a pečlivou, i při nutném zrevidování autorovy předmluvy zachovávající textově i výtvarně charakteristické znaky původní knihy“.³⁴ Předmluvu ke knize napsala Marcela Mrázová-Schusterová, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák a Vladimír Reis, náklad dosáhl 11 000 výtisků. Výbor uspořádaný Janem Dvořákem *Čas a smrt* představuje autory, kteří ve své době nestáli v čele české slovesnosti. Do sbírky textů Dvořák zahrnul V. R. Krameria, J. Arbese, J. Karáska ze Lvovic nebo třeba L. Klímu. „Jde o autory převážně artistní, mnohdy odvozující svůj literární výraz od jiných vzorů, o autory zaujmě symbolizující a metaforizující, uzavírající se do věže ze slonovinové kosti svých vlastních přeludných představ, do zobrazovací izolace, jejíž verbální aristokratismus byl nezřídka chtěný a nepůvodní.“³⁵ Titul představující konfrontaci světa zmíněných autorů s tím současným, vyšel v počtu 11 500 výtisků, odpovědným redaktorem byl Vlastimil Květenký.

V edici Okamžiky vyšla kniha o sběratelství, lidové keramice a řezbářství *Marnotratný* od autora Otakara Rydla, který navštívil sběratele Antonína Koubu. „Rydlo se rozhodl podat jako první o své návštěvě trvalé svědectví. Znamenalo to ovšem nejenom „prošmejdít“ každý koutek v domě, ale rozejít se s Koubou do staříčkových stavení, kde ještě dnes nalezneme na půdě ne jeden exponát, za který by se nemuselo stydět žádné muzeum,

³² JAD. Návrat básníka. *Nové knihy* 1. 4. 1970, č. 14, s. 4.

³³ Dva cíle. *Texty: kulturní měsíčník*. 1969, č. 2, s. 40.

³⁴ BAJ. Váchalův román. *Pochodeň: Kulturní měsíčník*. 27. 12. 1972, č. 305, s. 6.

³⁵ CHALOUPKA, Otakar. Čas a stín. *Texty: Kritický měsíčník*. 1970. č. 8, s. 37.

vyslechnout desítky sběratelských historek, jež mají nenapodobitelné kouzlo.“³⁶ V Kruhu tak vyšla zajímavá knížka, která se zabývá lidovou tvořivostí v počtu 800 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. V edici Pohledy vyšel *Triumf zla* Arthura Breiského, titul připravil i s doslovem Dalibor Holub, předmluvu napsal Jiří Karásek ze Lvovic, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků byl 3 680. V edici Prostor vyšel v nákladu 3 400 román Jaromíra Johna *Estét*, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák.

2. 1. Územní reorganizace a přeměna předchozího nakladatelství v nakladatelství Východočeského kraje

V roce 1971 došlo v nakladatelství ke změně koncepce a byla zvýrazněna politická angažovanost. „V rámci předvolební kampaně byl připraven seznam knih, kterých bylo možno využít při politických akcích. V roce 1971 byly vydány publikace k 50. výročí založení KSČ.“³⁷ Nakladatelství více spolupracovalo s institucemi a kulturními zařízeními (knihovny, muzei, archivy) při vydávání zájmových publikací. Dále se mělo věnovat zpřístupňování kulturních tradic regionu a připomínat díla významných literárních autorů.

Knižní produkce z let 1971–1975 vykazuje značnou nestabilitu co do počtu vydávaných titulů (1971 – dvacet titulů, 1972 – šestnáct titulů, 1973 – deset titulů, 1974 – sedm titulů), zároveň se celkově snížila produkce krásné literatury. Změna nastala v roce 1975, kdy nakladatelství vydalo devatenáct titulů, ale i mezi nimi byly převážně sborníky a účelové publikace. V roce 1973 ředitele Vlastimila Květenského vystřídal Jaroslav Kubíček. S novým vedením došlo i k výraznému omezení krásné literatury a naopak byla do popředí vyzdvihnuta politická a osvětová ediční politika. Kvalita knižní produkce z let 1971 až 1974 se již nebyla schopná vyrovnat létům předešlým. Nakladatelství vydávalo účelové a politicky laděné publikace a téměř, až na výjimky, nenabízelo čtenářsky atraktivní tituly. V roce 1974 došlo k personálním změnám. Z politických důvodů musela podnik opustit literární redaktorka Eva Bešťáková a v roce 1975 po vzájemné dohodě ukončil pracovní poměr výtvarník Jaroslav Cheben. Jako literární redaktorka nastoupila 1. května 1975 do nakladatelství Lenka Chytilová, 1. června pak Eva Kleinová do funkce výtvarné redaktorky.

³⁶ JAD. Život plný starožitností. *Nové knihy*. 3. 3. 1970, č. 12, s. 4.

³⁷ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003, s. IX.

Významnějšími nakladatelskými počiny bylo vydání *Barbory Hlavsové (Skleněný vrch)* autora Jaroslava Havlíčka v roce 1971 v počtu 10 000 výtisků. Z rukopisné pozůstalosti filmovou předlohu napsal Josef Rumler, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. V edici Prostor vyšla *Zátoka smrti* (1971) od Karla Josefa Šlejhara. Knihu k vydání připravil Vlastimil Maršíček, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, titul vyšel v počtu 7 500 výtisků. V edici Okamžiky vyšla korespondence Bohumily Kratochvílové a Václava Markalouse, rodičů Jaromíra Johna, pod názvem *Stará láska* (1972). K vydání, s úvodem a ediční poznámkou připravil Milan Blahynka, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků dosáhl 2 000. Bez edičního zařazení vyšla *Extáze* (1971) Josefa Kocourka v počtu 5 500 výtisků, s ediční poznámkou Miloslava Jindry, odpovědnou redaktorkou byla Eva Bešťáková. Z poezie vyšla padesátistránková básnická sbírka *Dary žízně* (1973, edice Prostor) od Vladimíra Brandejse, která nebyla kritikou přijata kladně. „Brandejsovy „verše“ – to je monotónní proud nálad a impresí snílka procházejícího se osamoceně přírodou a téměř všude provázeného úzkostí zániku.“³⁸ Publikace vyšla v nákladu 1 000 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Výraznějším svazkem byla *Zatoulaná slovíčka* (1973), dětská knížka od Miroslava Zounara ilustrovaná Karlem Zmrzlým. „Zounarovy říkanky mají patřičnou poetickou váhu, přiměřenou dávku osobitého kouzla a přitom jsou hlubokou sondou do čarovného světa dětských realit, náhodně a přece cílevědomě vybraných z ročního koloběhu přírody, věcí i lidí.“³⁹ Odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků 5 000.

Lidové slovesnosti se nakladatelství věnovalo prostřednictvím titulu Jana Buchara *Co se kdy u nás šustlo* (1975, edice Prostor). Kniha vyšla v počtu 15 000 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Tato drobná knížečka přinesla mnoho pěkných a veselých zkazek ze života v Podkrkonoší tak, jak je Buchar slýchal od svých předků anebo jak je sám prožíval jako učitel malých vesnických škol, muzikant, divadelník a knihovník.“⁴⁰ V roce 1975 uvedl Kruh do literatury básnířku Marii Kratochvílovou sbírkou *U studánky*, v edici Prostor vyšlo v počtu 1 100 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Nejvýraznějším vydáním v roce 1974 byl výbor z díla Ignáta Herrmanna, který uspořádal

³⁸ BRETT, Vladimír. Poezie úzkosti. *Rudé Právo*. 19. 6. 1974, č. 143, s. 5.

³⁹ VN. Říkadla Miroslava Zounara. *Pochodeň*. 1974, č. 174, s. 5.

⁴⁰ EM. Ocenění celoživotní práce Jana Buchara. *Pochodeň*. 19. 10. 1977, č. 247, s. 5.

Jan Ort pod názvem *Černá labuť* (1974, edice Prostor). Odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků činil 9 000.

V časovém rozmezí 1976–1980 vycházelo průměrně dvacet titulů ročně. Při komparaci s předešlým časovým blokem (1971–1975) je zřetelná vyšší produkce krásné literatury, která převažovala nad účelovými publikacemi. V roce 1977 vznikla krajská pobočka Svazu českých spisovatelů, s níž nakladatelství spolupracovalo. „Vzájemná koordinovanost, k níž dochází, umožňuje dále zkvalitňovat formy působení na tvorbu mladých prozaiků a básníků.“⁴¹ Cílem této kooperace měl být vznik nových děl, navíc členové krajské pobočky byli kmenovými autory nakladatelství. V roce 1979 už mělo nakladatelství vybudovanou autorskou základnu, která se skládala z přibližně šedesáti nových autorů. Někteří z nich vstoupili do literatury zatím pouze přes sborníky, jiným už v Kruhu vyšel debut. V průměru ročně v nakladatelství vycházely dva až tři debuty začínajících autorů.⁴²

Mezi nejvýznamnější nakladatelské počiny patřilo vydání cyklu psychologických povídek Jaroslava Havlíčka *Kalvach* (1976, edice Prostor). K vydání připravil Josef Rumler, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, titul vyšel v počtu 7 300 výtisků. Milan Blahynka uspořádal publikaci Jaromíra Johna *Honda Cibulků na světlo vydány*. Vyšlo v edici Prostor v počtu 9 500 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. O rok později Kruh vydal v edici Okamžiky *Rady mladšímu spisovateli* od Jaromíra Johna. Titul vyšel v počtu 4 000 výtisků, k vydání připravil Miloslav Fulín, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. V roce 1978 vyšel v edici Prostor *Maloměstský pitaval* Jaroslava Haška. Knihu i s doslovem uspořádal Radko Pytík, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Nejde ovšem o výběr senzačních kriminálních příběhů, jak by se dalo podle názvu snad soudit, ale o soubor povídek, přibližujících Haškovým drobnohledem přepestré podhoubí maloměšťáckého světa, která právě Jaroslavu Haškovi byl téměř nevyčerpatelným zdrojem inspirací.“⁴³ Vypravování lidových autorů z Krkonoš i Podkrkonoší vyšlo v souboru *Příběhy těch některých lidí* (1978, edice Prostor). K vydání připravil Vladimír Burjáněk,

⁴¹ GRIMMOVÁ, Michaela. Knihy z východních Čech: Rozhovor s vedoucím redaktorem nakladatelství Kruh v Hradci Králové dr. Janem Dvořákem. Tvorba. 1980, č. 7, s. 7.

⁴² Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003, s. X.

⁴³ VN. Maloměstský pitaval: Příspěvek k 95. výročí narození J. Haška. *Pochodeň*. 3. 5. 1978, č. 103, s. 5.

odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, soubor vyšel v počtu 15 000 výtisků a z hlediska regionální literatury se jedná o zásadní nakladatelský akt v mapování autorů a kultury východních Čech. „Necelých 140 stran totiž zachycuje zpravidla dosud neznámé zápisky lidových vypravěčů a písmáků z Krkonoš – většinou mají charakter rázovitých a osobitých - poudaček- poznamenaných notnou dávkou humoru, ale kupodivu zacílených na současnost, protože jde o autory píšící ještě nedávno nebo dosud.“⁴⁴ Lidové tematice se nakladatelství věnovalo prostřednictvím titulu Jana Buchara *Co se šustlo taky a jinde* (1980, edice Prostor), výbor vyšel v počtu 25 790 výtisků, uspořádal ho Vladimír Burjánek, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák.

Dále v nakladatelství vyšly *Rezervistovy dopisy* (1977, edice Prostor) Ivana Olbrachta. K vydání připravil Vlastislav Hnízdo, odpovědnou redaktorkou byla Lenka Chytilová, počet výtisků byl 5 000. Cestopis Pavla Durdíka *Pět let na Sumatře* (1978) vyšel v edici Okamžiky v počtu 15 000 výtisků, k vydání připravil Otakar Mohyla, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Ke stému výročí narození Zdeňka Nejedlého vydal Kruh *Osudová setkání* (1978). Na publikaci se podílel Jaromír Dvořák, Zina Trochová a Blanka Svadbová. Titul vyšel v počtu 1 500 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. „Výbor z Nejedlého statí, studií a článků je zároveň jeho vyznáním lásky k rodnému Východočeskému kraji, jehož kořeny trvale prorostly celým jeho bohatým životem.“⁴⁵ Svazek Zdeňka Nejedlého *Korespondence* vydal Kruh už v roce 1976, k vydání uspořádala Blanka Svadbová, odpovědnou redaktorkou byla Eva Bešťáková, vyšlo v počtu 2 000 výtisků. Vzpomínková publikace Josefa Pospíšila plná fotografií z archivu autora Jaroslava Haška vyšla v edici Okamžiky pod názvem *Znal jsem Haška* v počtu 6 700 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák.

Z básnických děl je za dané pětileté období nejvýznamnější vydání výboru z díla Irmy Geisslové *Zraněný pták* (1978, edice Prostor). K vydání připravil Ivan Slavík, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků byl 2 000. Kruh nejenom připomněl jméno autorky, jež byla tehdejší společnosti neznámá a ani za svého života nedosáhla uznání. Zároveň uspořádal roztržité dílo, jelikož své nejlepší básně nikdy dříve nepublikovala. „Editor svazku musel proto podstoupit velkou práci, aby shromáždil rozptýlenou

⁴⁴ PÍŠA. Vladimír. Východočeské příběhy. *Kmen*. č. 17. 1988. s. 3.

⁴⁵ JAD. Osudová setkání. *Nové knihy*. 26. 4. 1978, č. 18, s. 4.

pozůstalost, utřídil ji a přiblížil v jejích vrcholech dnešnímu čtenáři.⁴⁶ V roce 1977 nakladatelství uvedlo do literatury Lenku Chytilovou prostřednictvím sbírky *Dopisy*, edice Prostor, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků 800, a roku 1979 pak trutnovského rodáka Petra Prouzu s dílem *Letorosty lásky*, edice Prostor, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet výtisků 1 450.

Za uvedené pětileté období vydával Kruh především krásnou literaturu. Od konce šedesátých let se tak začal vracet k produkci kvalitních titulů (viz John, Olbracht nebo Havlíček). Držel se vymezení regionálního nakladatelství – publikoval pozapomenutá díla, věnoval se lidové slovesnosti, folkloru. Vydávání zájmových nákladů v komparaci s předchozími roky značně pokleslo.

V letech 1981–1985 produkovalo nakladatelství, podobně jako v předešlém časovém období, v průměru dvacet titulů ročně. Pokračovalo ve vydávání děl klasických autorů v edici Prostor: Jaroslava Havlíčka (*Máňa*, 1981), Antala Staška (*Spoutaní*, 1981), Ivana Olbrachta (*Skryté stopy*, 1982), Jaromíra Johna (*Děti*, 1982 a *Psí hřbitov a jiné kratochvíle*, 1985). Novinkou v knižní produkci se stal sborník *Letokruhy 1982*, který uspořádal Jan Dvořák a kolektiv. Nakladatelství již dříve publikovalo sborníky, jako *Začátek*, *Pohledy* nebo *Setkání*. Na rozdíl od nich *Letokruhy* obsahují práce již známých autorů (Vladimír Brandejs nebo Svatopluk Řehák), které jsou obohaceny o básníky mladší generace (Lenka Chytilová, František Schildberger). „LETOKRUHY 82 nejsou tedy monotematickým a tradičním blokem, na který jsme až doposud byli zvyklí. Už pouhé listování touto publikací, dovolující nahlédnout za obálku, dává představu o tom, jak mnohorozměrný a bohatě rozvrstvený je nový příspěvek královéhradeckého Kruhu v oblasti literárních sborníků...“⁴⁷ Soubor vyšel v počtu 2 500 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. V edici Okamžiky vyšel titul Radka Pytlíka *Švejk dobývá svět* (1983). Autor sebral světové výroky o Haškovi a Švejkovi a doprovodil je dokumentární fotografií Milana Jankoviče. Kniha vyšla v počtu 5 860 výtisků, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák. Dětskou knihu uspořádal Otakar Chaloupka a kolektiv pod názvem *Padesát pohádek východočeských autorů* (1981), odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák, počet

⁴⁶ DVOŘÁK, Jan. Z básní I. Geisslové. *Nové knihy*. 7. 6. 1978, č. 24, s. 6.

⁴⁷ Ve znamení "Letokruhů": Nad novým literárním sborníkem z našeho kraje. *Pochodeň*. 16. 6. 1982, č. 141, s. 5.

výtisků 40 000. „Je jen přirozené, že se tu čtenáři setkávají s ukázkami z tvorby předních našich autorů, kteří se sami kdysi vydali za lidovou pohádkou K. J. Erben, B. Němcová, ale že jsou tu jména pohádkářů pozapomenutých, či dnešní mladé generace zcela neznámých (J. K. Hraše, V. Řezníček, A. Pochop a další.)“⁴⁸

Regionální tematice se nakladatelství věnovalo prostřednictvím titulu Jana Buchara *Bylo hůř a lidi nechválili* (1984, edice Prostor, počet výtisků 17 330, odpovědným redaktorem byla Lenka Chytilová). V roce 1984 vyšla druhá kniha Lenky Chytilové *Proč racek přemýšlí*, stejně tak i druhý titul Petra Prouzy *Krátká kariéra v Babiččině údolí* a v témže roce do literatury Kruh uvedl Luboše Zeleného s dílem *Pohádky do ouška jehly*. V edici Kraj vyšel fotografický dokument o životě starých horalů *Album starých Krkonoš* (1982) od Miroslava Kubáta. Titul vyšel v počtu 16 200 výtisků, odpovědným redaktorem byl František Schildberger. Na sto padesáti fotografiích, které graficky upravil Miloslav Fulín, je k vidění především život na horách. „Množství portrétních fotografií s velkou emotivní silou představuje rázovité horalské typy, jiné zase osobnosti, které se ve své době zapsaly do povědomí obyvatel i návštěvníků hor.“⁴⁹

Knižní produkce z let 1981–1985 je podobná předešlému pětiletému období. Nevykazuje zvláštní odchylky, podobně jako na konci 70. let nakladatelství vydávalo méně zájmových publikací.

Rok 1986–1988 má srovnatelnou knižní produkci s uplynulým časovým obdobím, tedy vycházelo okolo dvaceti titulů ročně. V ediční politice nakladatelství lze zaznamenat rozdíly především ve vydávání pozapomenutých autorů nebo méně známých děl klasických literátů. Ti jsou reprezentováni pouze svazkem Jaroslava Havlíčka *Hodiny pana Balabána* (1986). Šanci tak naopak dostali současní a začínající východočeští autoři. Pravidelně se v ročních plánech objevovaly knihy Vladimíra Brandejse (*Horké lijáky* (1986), *Závrať létavic* (1987), *Rodokmen* (1987), *Zlaté peří* (1987)). V roce 1986 publikovala debut literární redaktorka Eva Bešťáková⁵⁰ pod názvem *Myší válka* (edice

⁴⁸ VN. Pohádkový kruh: Obdivuhodná cesta za nejmenším čtenářem. *Pochodeň*. 8. 4. 1982, č. 83. s. 5.

⁴⁹ GER. Album ze starých Krkonoš. *Nové knihy*. 6. 4. 1983, č. 15, s. 2.

⁵⁰ Eva Bešťáková musela nakladatelství opustit z politických důvodů, v letech 1974–1988 pracuje jako knihovnice v podniku Vodovody a kanalizace v Hradci králové.

Prostor, počet výtisků 7 600, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák). Její druhá kniha *Světlo proménád* je z roku 1990, další svazky už v Kruhu nevyšly. V roce 1988 Kruh dal příležitost Janě Bednářové, držitelce Evropské medaile Franze Kafky za uměleckou činnost z roku 2004, prostřednictvím debutu *Nahá, trny dotýkaná* (edice Prostor, počet výtisků 1 700, odpovědným redaktorem byl Vladimír Brandejs). Její jméno se v ediční politice vyskytovalo ještě následující dva roky *Chůze po laně* (1989), *Něžnostmi zrazená* (1990). V roce 1987 publikoval debut pozdější senátor Vlastimil Šubrt *Zlé lásky* (edice Prostor, počet výtisků 30 000, odpovědnou redaktorkou byla Lenka Chytilová). O tři roky později Šubrtovi vyšla druhá kniha *Maratón svědomí* (1990).

Otázky ediční politiky řešilo nakladatelství v roce 1988. Z rozboru knižní produkce se zjistilo, že lidé nemají zájem o básnické sbírky regionálních autorů. Navíc poptávka knižního obchodu v kraji o sociálně politické a vlastivědné tituly byla hodnocena jako neadekvátní vzhledem k východním Čechám. „Tato skutečnost vyžadovala spolupráci s Knihou n. p. Pardubice, Krajskou radou jednotné soustavy knihoven, odborem školství VčKNV a Krajskou odborovou radou.“⁵¹ V roce 1987 odešel do důchodu ředitel Josef Kubíček a na jeho místo nastoupil Vladimír Brandejs, který jmenoval do ediční rady Josefa Kubíčka, Otakara Chaloupku a Oldřicha Richterka. Později byli jmenováni ještě Josef Binar a Jaroslav Švec.

2. 2. Polistopadové období po roce 1989 až 1992

V letech 1989–1991 vycházelo v průměru 17 výtisků, v roce 1992 už pouhé tři. Důležitým rokem ve vývoji nakladatelství byl rok 1989, kdy došlo k ekonomickým a společenským změnám. Od 21. března stanul v čela nakladatelství Jan Dvořák, literární redakci vedla od roku 1990 Lenka Chytilová. Velkou změnou mělo být fungování ediční rady, která měla po revoluci úzce spolupracovat při vytváření edičních záměrů a měla se scházet častěji, jednou za měsíc. Teprve v roce 1990 mohl být ediční plán sestaven bez politických tlaků, Kruh se však začal dostávat do ekonomických problémů.⁵² Dalším kritickým bodem se stala privatizace n. p. Kniha. Nakladatelství proto hledalo nové formy

⁵¹ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. X.

⁵² 15. února vstoupila v platnost vyhláška 35/1900 Sb., o smluvních cenách, na základě které si mohly tiskárny účtovat 15 % k cenám prací. Vyhláška také stanovila maloobchodních cen neperiodických publikací.

distribuce i propagace titulů, které však nenašlo. Knižní velkoobchod, jakožto hlavní odběratel knih, se dostal do platební neschopnosti a Kruh tak už nedokázal navázat na novou distribuční síť.

K nejlepší knižní produkci, která byla v 60. letech, se Kruh vracel v roce 1991. V této době vydal Josefa Škvoreckého a jeho *A Tall Tale of America. Velkou povídku o Americe* (edice Prostor, odpovědní redaktoři byli Lenka Chytilová a Petr Trejbal). „Vyprávění, jehož jednotlivé kapitoly vycházely na pokračování v roce 1969 v Listech a potom ještě, do května 1970, ve Světě práce jako Dopisy z USA a Kanady, chystal královéhradecký Kruh k vydání už v roce 1970, ale nakonec poprvé knižně vydal autor v torontském 68 Publishers v roce 1980.“⁵³

Nakladatelství se snažilo uvést nové ediční řady, a to **Duhu** a **Magmu**. V Duze vyšla kniha trojice autorů Blanky Svačinkové, Julie Kaublové a Reného Kaplače *Punt'a* (odpovědnou redaktorkou byla Anna Kratochvílová). Edice měla být zaměřená na dětskou literaturu.

Svazky klasických autorů vyšly pouze v provedení Františka Šrámka *...a stavby stavěly nás* (1989) a Karla Havlíčka Borovského *Strmé cesty* (1990). Ediční politika po roce 1989 se při porovnání s minulými léty mění. Stále je možné nalézt autory jako Miroslava Brůnu (*Epidemie*, 1989), Marii Kubátovou (*Truhlička malovaná*, 1989) nebo Vladimíra Brandejse (*Náruč*, 1989, *Dravý proud* a *Milostné příběhy* 1990). Nakladatelství nově přišlo s experimenty: *Krkonošskou kuchařkou* (1991) od Jana Mikoláše nebo zájmovou publikací *Jóga v životě současného člověka* (1991) od Květoslava Minaříka. I po roce 1989 se nakladatelství drželo regionálního konceptu. Vyšla zde obrazová publikace *Krkonoše* od Jiřího Havla (edice Magma, 1992). V té samé edici vyšel od dvojice autorů Luděk Štěpán a Josef Vařeka titul *Klíč od domova. Lidové stavby východních Čech* (1991). Nejvýraznějším titulem za uvedené porevoluční období lze označit cestopis *Tulákem ve větru Himaláje* (edice Okamžiky, 1990) od Josefa Rakoncaje a Miloně Jasanského. Kniha vyšla v počtu 107 800 výtisků, odpovědným redaktorem byl Petr Trejbal.

---

⁵³ MIŠ. Josef Škvorecký. Velká povídka o Americe / A Tall Tale Of America. *Literární noviny*. 30. 4.–6. 5. 1992, č. 17, s. 5.

3. Ediční politika nakladatelství a jeho analýza

Za dobu své existence, která trvala 25 let, vydalo nakladatelství 461 titulů. Kruh ročně produkoval okolo 20 titulů. Výjimku tvořil rok 1992, kdy podnik zanikl, v této době vyšly poslední tři tituly. K vrcholům publikační činnosti patří produkce z konce 60. let 20. století, kdy Kruh vydal knihu Jaroslava Havlíčka *Vlčí kůže* (1967), *Židovské anekdoty* (1977) Karla Poláčka, Josefa Škvoreckého (*O nich – o nás*; 1968, *Farářův konec* z roku 1969), almanach Kruh (1968), *Ženu* (1968) Josefa Kocourka nebo Bohuslava Reyneka (*Podzimní motýli, Sníh na zápraží, Mráz v okně*; 1969). Ediční politika úzce vycházela z regionálního pojetí literatury zejména východních Čech (viz kapitola 4.0). Ediční politikou Kruhu bylo mapování kraje, zaznamenávání a zpřístupňování historických, kulturních a společenských odkazů. Knižní distribuce pokrývala zásadní témata pro daný region formou krásné literatury i účelových publikací.

Neméně důležitým se stalo vydávání literatury faktu prostřednictvím kronikářských záznamů, deníků nebo vzpomínek pamětníků. Nakladatelství vydávalo beletrii i prózu, v té se snažilo být silně autorské a pokoušelo se o vytváření vlastních sborníků (*Kruh humor*, 1967, *Kruh poezie*, 1968, *Pohledy*, 1975 nebo *Setkání* z roku 1976). Kruh do své ediční politiky zapojil tvorbu známých literátů a zároveň také nabízel debuty začínajících umělců. Dvacet pět let nakladatelství fungovalo díky naplňování edic a plnění podmínek vůči institucím, vše se dělo s přístupem vlastním Kruhu.

V ediční politice nakladatelství se objevovala jména Terezy Novákové, Aloise Jiráska, Ivana Olbrachta, Zdeňka Nejedlého, Jaromíra Johna, Josefa Váchala, Fráni Šrámka, Karla Poláčka nebo Jaroslava Havlíčka. „Je těžké opomenout objevy insitních autorů – třeba Beera, Buchara, Prokopa, Korejze – Blatinského a dalších. Úspěch měly objevné antologie pod shrnujícím názvem Příběhy.“⁵⁴ K literárním klasikům měl Kruh specifický přístup. Nešel cestou reedic, ale dokresloval profil spisovatele prostřednictvím méně známých titulů nebo vzpomínkových publikací. „Z klasiky nechceme vydávat notoricky známé, ale spíš objevovat hodnoty, které z různých příčin zůstaly utajeny; pomáhat málo známým naší literatury, aby konečně vstoupily do vývojového kontextu.“⁵⁵ V Kruhu tak například vyšly

⁵⁴ FEJLOVÁ, Hana. O Kruhu v kruhu. *U nás: Knihovnicko- informační zpravodaj*. 1992, č. 3, s. 83.

⁵⁵ PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1957, 47–48, č. 318, s. 5.

pozůstalosti Jaromíra Johna v románových torzech *Estét* (1970) a *Honda Cibulků na světlo vydány* (1976). Právě zpřístupnění odkazu Jaromíra Johna ukazuje ediční politiku nakladatelství a jeho koncepční vymezení. „Podařilo se zpřístupnit a pečlivě přetisknout opomíjené nebo nedokončené stránky díla Jaromíra Johna, u něhož hrozilo nebezpečí, že neustálým mechanickým vydáváním několika jeho nejznámějších děl bude zkreslen jeho skutečný přínos pro český i literární kontext.“⁵⁶ Podobně nakladatelství věnovalo pozornost třeba Josefu Kocourkovi (dílo *Extáze*, 1971) nebo Irmě Geisslové v publikaci *Zraněný pták* z roku 1978.

Kruh stavěl ediční řady na začínajících autorech. Do nakladatelství docházely rukopisy mladých umělců, ke kterým byl zpracován lektorský posudek. „Jeho rozsah se řídil závažností díla, jeho uměleckou a ideovou hodnotou.“⁵⁷ Autor obdržel reakci nakladatelství do tří týdnů, průměrně v jednom týdnu zvládli pracovníci vyhotovit dva až tři rukopisy. Běžnější formou komunikace byl ale osobní styk s autory, jelikož autorské prvotiny potřebovaly profesionální rady, které literární redaktoři nedokázali sdělit pouze přes dopis. Další formou pomoci mladým autorům byly literární semináře, nakladatelství se snažilo pomáhat autorům publikovat v časopisech, a to především v regionální *Pochodni*. „Každý autor by měl nejprve projít sítí časopiseckým. Tam vzniká přímější a okamžitá konfrontace se čtenářem, vždyť noviny mají širokou škálu konzumentů a zpětná vazba bývá silnější.“⁵⁸ Nakladatelství z tohoto důvodu zamýšlelo vydávání vlastního časopisu, k čemuž ale nedošlo.⁵⁹

Péče o autory byl jeden z aspektů, v němž se Kruh od původního Východočeského nakladatelství odlišoval. „Léta se snažíme podchytit většinu nastupujících prozaiků a básníků a poskytnout jim konkrétní podporu – od obecně koncipovaných seminářů, literárních soutěží, přes rozборы jejich pokusů v redakci až k zprostředkování publikačních možností nejprve ve sbornících a později třeba i v podobě samostatných knížek.“⁶⁰

⁵⁶ PÍŠA, Vladimír. Východočeské příběhy. *Kmen*. č. 17. 1988. s. 3.

⁵⁷ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. X.

⁵⁸ HEBR, Leoš. O Kruhu v kruhu. *Pochodeň Magazín*. 13. 2.1988, č. 36, s. 8.

⁵⁹ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003, s. X.

⁶⁰ CINGER, František. Východočeské nakladatelství Kruh: Rozhovor se spisovatelem Janem Dvořákem. *Rudé Právo*. 24. 1.1979, č. 29, s. 5.

Nakladatelství tak například uvedlo do literatury studenta matematiky Martina Friše, který dříve publikoval ve *Tváři* a *Svědectví*. Kniha *Svědectví o deštivém odpoledni ztráveném v čekání* (1968, odpovědným redaktorem byl Jan Dvořák) vyšla v počtu 1750 výtisků a je rozdělená na nestejně dlouhé číslované odstavce, postrádá interpunkci a autor zapojuje do literatury matematiku. Dále nakladatelství uvedlo do literatury hradeckého autora Jiřího Pacovského (*Nervózní samomluvy*, 1968; *Vražda na zpáteční cestě*, 1970) nebo Miroslava Brůnu (*Výcvik trpělivosti*, 1979, *Soudci přicházejí později*, 1983, *Epidemie*, 1989). „Mám rád rukopisy, které hodně slibují, nelhostejně, s jiskrou, i když jejich autoři zatím třeba sápolí s řemeslem. Miroslav Brůna, mladý právník z Hradce Králové, mi už dlouho nosil do redakce povídky psané na obě strany archu, začíná se z nich rýsovat soubor.“⁶¹ Debutovala zde celá řada umělců, jmenovitě například básnířka Lenka Chytilová, trutnovský autor Luboš Zelený, Petr Prouza, František Mareš a celá řada dalších literátů.

Kruh vydával literaturu s historickou tematikou (např. *Povstání poddanského lidu 1775 v severovýchodních Čechách* od Erika Bouzy a Jaroslava Metelky, 1975), monografie zaslužilých umělců (např. *Národní umělec Vojtěch Sedláček v Javornici* od malíře Vojtěcha Sedláčka, 1972). Dále zde vycházely regionální sborníky s články, které by byly v celostátním měřítku jen těžce publikovatelné z důvodu jejich úzkého regionálního zaměření. Kruh zpracovával historická, kulturní, zeměpisná nebo folklorní témata východočeského regionu a zároveň zaznamenával tehdejší život (například titul od Antonína Šrůtka z roku 1972 *Změny a vývojové tendence v kulturních potřebách a zájmech Východočeského kraje*). Z pohledu čtenáře nejméně atraktivní tituly vycházely jako účelové publikace. Jednalo se například o: *Kulturní zájmy pracujících n. p. Tesla Pardubice* (1967) nebo *První boje Komunistické strany Československa ve Východních Čechách* (1968).

---

⁶¹ ZITKOVÁ, Irena. Z nakladatelských stolů: Kruh. *Mladá fronta*. 1976, č. 56, s. 7.

3.1. Edice Chvojkova nakladatelství

V nakladatelství Jiřího Chvojky byly čtyři edice – **Dílo Karla Havlíčka Borovského, Edice Pohoda, Edice Střed, Edice Západ**. Tituly vycházely od roku 1945 (první kniha byla *Plyn, plyn...pak oheň*) do roku 1949 (poslední titul byl *Svatba na Šibeničním vrchu*). V nakladatelství vydalo 41 publikací, dalších plánovaných osm vyšlo už pod KNV Jihlava. Ne vždy se podařilo dohledat odpovědného redaktora. Převážně edice Sever vycházela pod taktovkou Gustava Pallase s překlady jeho dcery Dagmar. Na edici Dílo Karla Havlíčka Borovského pracovali převážně Emanuel Chalupný a Miloslav Novotný. Dalším významným redaktorem byl Josef Čábela. Bližší autorské určení se mi nepodařilo dohledat.

Edice Pohoda měla přinášet oddechovou a zábavnou četbu, činnost zahájila titulem *Chodí houbař po lese*, který napsal dramatik Vilém Werner. Knihu ilustroval Josef Lada. Druhou publikací se stal román Henryho Herberta Knibbse *Šťastný tulák*. Edice fungovala od roku 1947 do 1948, vyšly zde čtyři svazky: sv. 1 Vilém Werner – *Chodí houbař po lese* z roku 1947, sv. 2 Henry Herbert Knibbs – *Šťastný tulák* z roku 1947, sv. 3 Josef Lada – *Vzpomínky z dětství* z roku 1948, sv. 4 Vilém Werner – *Sedí rybář u vody* z roku 1948.

Do **Edice Střed** spadala díla současných českých autorů. Vyšla zde publikace *Větev dobra* od Donáta Šajnera nebo *Lod' Opanake* Mirka Paška. Regionalismu se edice dotkla prvotinou Anny Sedlmayerové *Dům na zeleném svahu*, kde se autorka zabývá problematikou vysídlování Němců z pohraničí. V edici vyšlo během let 1947 až 1949 pět svazků: sv. 1 – Donát Šajner – *Větev dobra* z roku 1947, sv. 2 Miro Pašek – *Lod' Opanake* z roku 1947, sv. 3 Anna Sedlmayerová – *Dům na zeleném svahu* z roku 1947, sv. 4 Miro Pašek – *Jezero plameňáků* z roku 1948, sv. 5 Bohuslav Pernica – *Svatba na Šibeničním vrchu* z roku 1949.

Edici Západ zařadil Chvojkova do ediční politiky už v roce 1946 a soustředila se na západní autory. Prvním titulem se stal román C. J. Kelka *Liška zametá stopu*. Dále zde vyšly vzpomínky amerického lékaře Frederica Loomise pod názvem *Ženský lékař*, kniha byla později vydána znovu. V edici vyšly od roku 1946 až 1948 tři svazky: sv. 1 – Jan Cornelius Kelk – *Liška zametá stopu* z roku 1946, sv. 2 Frederic Loomis – *Ženský lékař vzpomíná*; 1. vyd. 1947, 2. vyd. 1948, sv. 3 William Russel – *Vítr zvedá* z roku 1948.

Významným Chvojkovým počinem byla **edice Dílo Karla Havlíčka Borovského**, na kterém se podíleli Emanuel Chalupný a Miloslav Novotný. Jednalo se o koncipované dílo, do kterého chtěl Miloslav Novotný zařadit veškerou publikační činnost Karla Havlíčka Borovského. Podle plánu měla edice obsahovat šestnáct svazků, nakonec vyšly pouze tři. V roce 1948 byly publikovány *Obrazy z Rus* pod označením svazek 2, ve kterém jsou zahrnuty písemné materiály z doby Havlíčkova pobytu v Rusku. První svazek měl původně obsahovat básnickou tvorbu, ale k jeho vydání nedošlo. Třetím svazkem byl soubor Havlíčkových žurnalistických textů *Duch Národních novin*. Poslední 4. svazek *Epištoly kutnohorské* vyšel v roce 1949 už pod KNV v Jihlavě. Edice vycházela od roku 1948 do 1949 ve třech svazcích: sv. 2 *Obrazy z Rus* z roku 1948; 2. vyd. z roku 1949, sv. 3 *Duch Národních novin* z roku 1948, sv. 4 *Epištoly kutnohorské* z roku 1949.

Chvojka si na knižním trhu vedl velice dobře a některé tituly vycházely opakovaně. „Chvojkovo nakladatelství dokázalo po celou dobu činnosti velice dobře odhadnout své možnosti a požadavky trhu, přičemž skladbou produkce nikdy nekleslo pod dobrý průměr.“⁶² Chvojka se zaměřoval na regionalismus, který byl silně patrný při desátém výročí úmrtí Karla Havlíčka Borovského. K této události vydal publikaci *Křest svatého Vladimíra* a druhé vydání *Života s pochodní v ruce*. Z Havlíčkových korespondencí, novinových zpráv a dalších dosud vydaných pramenů je zpracoval literární historik a tehdejší ředitel knihovny Národního muzea Miloslav Novotný. Obálku ke knize *Křest svatého Vladimíra* ilustroval Josef Lada, který se podílel i na dalších publikacích Chvojkova nakladatelství.

Jiří Chvojka vydával i překladovou literaturu. V roce 1946 představil román z amerického obchodního prostředí *Liška zametá stopu* od Corneliše Jana Kelka. Značný důraz kladl na severskou literaturu. V roce 1946 vydal čtyři severské romány, poslední švédský román *Modrou záclonu* přeložila Dagmar Pallasová, která byla dcerou literárního historika, překladatele a znalce severské literatury Gustava Pallase a později se stala Chvojkovou ženou. „Edice severských románů byla kritikou, hlavně Gustavem Pallasem, velice kladně hodnocena a získala nakladatelství další pozornost.“⁶³ Nakladatelství inzerovalo v *Literárních novinách*, ohlasy na publikace vycházely ve *Svobodném slově* nebo v *Kritickém měsíčníku*.

⁶² DVOŘÁK, Petr. Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě: Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě 1945–1949. In *Havlíčkovobrodsko*. 1971. Havlíčkův Brod: Okresní muzeum, 1971. s. 102.

⁶³ Tamtéž, s. 105.

Již zmíněný zákon a vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a neperiodických publikací zasáhl do ediční tvorby. Nakladatelství mělo připravených ještě několik titulů na rok 1949, pod názvem Jiří Chvojka už vyšel pouze román Bohuslava Pernici *Svatba na Šibeničním vrchu*. Publikace byla pátým svazkem z edice Střed.

3.2. Edice Východočeského nakladatelství

Po územní reorganizaci v roce 1960 změnilo nakladatelství v Havlíčkově Brodě název na Východočeské nakladatelství, které rozšířilo svůj dosah na celé východní Čechy. Pojalo vlastivědnou královéhradeckou redakci a zároveň i nakladatelství v Pardubicích. Po rozšíření Východočeského nakladatelství vznikly edice, které měly mapovat život lidí na Vysočině a v okolí Hradce Králové. Kromě původních edic **Vysočina, Hradecké medailonky a Umělci Vysočiny**, vycházely v nakladatelství dále **Aktuality východočeského kraje, Východočeská edice, Lipnická edice, Kolibří edice, Východočeské medailony, Edice metodických materiálů, Výtvarné umění východních Čech, Práce muzea, Východní Čechy – vlastivědní sborník, Krkonoše – Podkrkonoší, Dějiny dělnického hnutí**. Mimo ediční řady vycházely i tituly samostatně, jednalo se především o literaturu pro mládež nebo dětské knížky. V letech 1960–1965 nakladatelství vydalo 174 titulů v nákladu 43 000 výtisků.

Nakladatelství publikovalo díla Boženy Němcové, Terezy Novákové, Aloise Jiráska nebo bratří Čapků. U nakladatelství převažovala beletristická produkce nad poezií. Občas zde vycházely menší práce Karla Havlíčka Borovského, Antonína Sovy nebo Fráni Šrámka.

Východočeská edice fungovala od roku 1961 a především zde vycházela krásná literatura. Obsahovala beletrizované texty, detektivky (např. *Beraní dvůr* od Emila Vachka, *Pod Kunětickou horou* od Karla Šípka, *Pojedeme do Jivína, koupíme si báni vína* od J. Š. Kubína). Dále zde vycházely tituly s historickou tematikou a publikace autorů, kteří se nějakým způsobem vztahovali k regionu. Měly zde vycházet původní díla začínajících autorů, výběry literárních děl starších umělců a dosud nepublikované práce z pozůstalostí starších literátů (titul Karla Poláčka *Doktor Munory a jiní lidé*.) Vyšlo zde 14 titulů.

Východočeské medailonky měly být zaměřené na monografie osobností, které nakladatelství vyhodnotilo pro region jako zajímavé. Na počátku 60. let tak pod Východočeským nakladatelstvím vyšel titul o redaktorovi Rudého Práva Vratislavovi

Šantrochovi nebo Petrovi Jilemnickém. V této edici ale také například vyšel okupační deník Karla Poláčka *Se žlutou hvězdou*. Vyšlo zde 11 titulů.

Aktuality východočeského kraje nakladatelství začalo vydávat od roku 1961. Jednalo se o účelové tituly pro státní orgány, které řešily aktuální problémy v kraji. Tyto publikace měly pomoci stranickým orgánům plnit plány. Vycházely zde tak publikace *Hnojení brambor* nebo *Za pokrokovou technologii zemědělské výroby Východočeského kraje*.

Lipnická edice začala vycházet v roce 1961 a obsahovala současné humoristické práce a satirická díla. Především však byla určena pro práce z festivalu Haškova Lipnice. Mezi čtenářsky nejúspěšnější patřila publikace Miroslava Švandrlíka *Krvavý Bill a viola* nebo titul Danielle Duškové *Neobyčejná třída*. Vedle soutěžních děl zde vycházely i publikace autorů z Haškova okolí – např. *Drobné příběhy* od Jarmily Haškové nebo *Zlý dědek z Vysočiny* autora Z. M. Kuděje. Vyšlo zde 17 titulů.

Kolibří edice začala vycházet v roce 1962. Kolibří edice nese název podle malého formátu A 7. Jednalo se o drobné práce klasických autorů, kteří v kraji žili, jako například: od Jaroslava Haška *Má drahá přítelkyně Julča*, Fráni Šrámka *Znám já jeden krásný zámek* nebo od Boženy Němcové *Pan učitel*. Edici neslučoval literární žánr, ale pouze formát knih. Do edice tak spadaly tituly vydávané k určitým výročím, původní práce starších autorů nebo povídky, novely těch současných. Knížky také měly sloužit jako upomínkové předměty.

Edice výtvarné umění východních Čech začala vycházet v roce 1964 a byla zaměřená na autory z východních Čech, kteří se svou uměleckou tvorbou nehodili do celostátních nakladatelství. Byly sem zařazeny monografie starších umělců, ale i práce mladých autorů. Vyšla zde publikace Zdeňka Sejčka *Mladý Antonín Chittussi* nebo *Východní Čechy v kresbách Adolfa Kašpara* od J. V. Scheybala. Vyšly zde celkově dva tituly.

Dějiny dělnického hnutí netvořily samostatnou edici, ale spíše koncipované nečíslované výbory, některá díla vyšla ve Východočeských medailoncích. V edici **Práce muzea** vycházely účelové publikace pro Krajské muzeum v Hradci Králové s dvojitým podtitulem – společenské vědy a přírodní vědy. Vyšlo zde 5 publikací. **Edice Východní Čechy – vlastivědný sborník** obsahovala účelové publikace vydávané pro Krajské středisko

státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích. Vyšly zde tři sborníky. S vydáváním sborníků *Krkonoše – Podkrkonoší* začalo nakladatelství v roce 1964 jako účelovými publikacemi pro Okresní muzeum v Trutnově.

Knižní produkce Východočeského nakladatelství nebyla pravidelná, postrádala koncepci a pevné ediční plány. Nakladatelství si nezískalo kmenové autory a nedávalo příležitost mladým začínajícím umělcům. „Autoři z Východočeského kraje jsou mezi výraznými osobnostmi této mladé vlny (Pištora, Medek, Linhartová, Hejda, Gruša, Kabeš, Chvojka), avšak VČN s nimi nenavázalo spojení, přestože například Věra Linhartová ve své druhé knize lokalizuje vznik některých svých prací přímo do Pardubic, kde i po jistý čas pracovala.“⁶⁴

3.3. Edice Kruhu

Ediční profil nakladatelství Kruh byl velice široký a za dobu své existence prošel mnoha zajímavými peripetemi, politickými, ekonomickými, sociálními, profesními i regionálními, které se promítly do jeho edičního profilu. Kruh vydával edice **Kraj, Pohledy, Prostor, Okamžiky, Kamínky, Ars, Knihy a Knihovny**. Po roce 1991 se pokusil zavést dvě nové řady – edice **Magma** a **Duha**. Vzhledem k ukončení nakladatelství vyšly v edici Magma dva tituly, a to *Klíč od domova* (1991) a *Krkonoše* (1992), v Duze pouze *Punt'a* (1991). Mezi edicemi se objevuje řada Přímá stezka, ve které vyšla *Jóga v životě současného člověka* (1991), jeden titul v Kruhu vyšel pod edičním označením Prameny, a to *Založení KSČ na Ústeckoorlicku* (1979). Po spočítání všech titulů, které byly v Kruhu vydány, je nejvýraznější edice Prostor. V té vyšlo 164 titulů, v edici Okamžiky 71, v edici Kraj 29, v edici Knihy a knihovny 7, v edici Ars 10, edici Pohledy 3, v edici Kamínky 3.

Kromě samostatných edic vycházely v Kruhu tituly ve volné ediční radě pojmenované Příběhy. Svazky byly začleněny v rámci edice Prostor. „V této základní ediční radě se v dlouhodobém pohledu projevují tendence a záměry, se kterými jsou jednotlivé Příběhy v hlubším souladu, takže označení v jejich tiráži, odkazující na příslušnost k Prostoru, není ani samoúčelné, ani bezvýznamné.“⁶⁵ V tomto edičním směru Kruh zpřístupnil například dílo

⁶⁴ REDAKCE. Dohnat ostatní: Diskuze o Východočeském nakladatelství. *Pochodeň*. 17. 1. 1965, č. 14 s. 5.

⁶⁵ PÍŠA. Vladimír. Východočeské příběhy. *Kmen*. č. 17. 1988. s. 3.

Jaromíra Johna a Jaroslava Havlíčka. Dále se zaměřil na systematické zaznamenání literárních jmen kraje, jedná se především o výbor *Čas a smrt* z roku 1970, který uspořádal Jan Dvořák. Prvním svazkem se staly *Příběhy o citech* (1975), připravil Jan Robert, následovaly *Příběhy o vojně* (1976, uspořádal Karel Michl), *Příběhy uplynulého času* (1977, uspořádal Jan Ort) nebo *Příběhy z cest na východ* (1982, uspořádal Ladislav Vacina). Základ Příběhů tvořila tvorba na přelomu 19. a 20. století, reprezentovaná jmény Terezy Novákové, Karla Václava Raise, Josefa Karla Šlejhara nebo Ignáta Herrmanna. Mezi tuto autorskou skladbu byli zařazováni i autoři polozapomenutí, jako Jan Opolský nebo Josef Müldner. Z tvorby autorů 20. století se nakladatelství zaměřilo na Jaromíra Johna, Karla Poláčka, Ivana Olbrachta nebo Jaroslava Haška.

Edice **Kraj** obsahovala aktuální i starší nebeletristickou regionální literaturu. Cílem bylo objevovat nové pohledy na region v širším historickém i společenském kontextu. Vycházely zde tituly s ekonomickou, vlastivědnou, historickou nebo společenskovední tematikou. Edice Kraj obsahuje užší tematické rozdělení – na monografie, studie z dělnického hnutí, sborníky a studie politického charakteru.⁶⁶

Publikace vyšlé v Dějínách dělnického hnutí obsahovaly historické prameny zpracované vědeckými pracovníky. Tituly byly politické, vycházely u příležitosti výročí a byly syntézou historických pramenů se současností. Ze spolupráce s nakladatelstvím tak vzešly knihy jako *Na pomoc demokratickému Španělsku* od Jiřího Frajdla a Zdeňka Bičíka (1967). K padesátému výročí založení KSČ vydal Kruh *Komunistické hnutí východních Čech*, sborník dokumentoval vývoj politické strany v letech 1921–1938. V roce 1975, třicet let od konce války a k 750. výročí založení Hradce Králové, vyšel titul *Z dějin revolučního proletariátu na Královéhradecku* od Jiřího Heřmanského. Jako poslední kniha vyšla v roce 1986 *Sborník k dějinám dělnického hnutí a komunistického hnutí ve východních Čechách*.

Monografie obsahovaly přírodovědné a historické tituly zaměřené na region, edice popisovala současné i historické události a vycházely zde monografie regionálních umělců. Součástí edice byly dokumentární fotografie. Mezi vydané tituly patří například obrazová

---

⁶⁶ ČEČKOVÁ, Eva. Východočeské nakladatelství Kruh: Nakladatelská politika socialistického státu a postavení krajských nakladatelství v naší knižní kultuře. In *Knihovna: Vědeckoteoretický sborník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 96.

monografie *Třebechovický betlém* (1967) s fotografiemi Miroslava Fejka, která je oceněním tvůrců betlému Josefa Probošty a Josefa Kapuciána. O rok později v Kruhu vyšly *Broumovské stěny* (1968) Josefa Staňka a fotografiemi Oldřicha Jenky. Obrazový titul *Hradec Králové v obrazech tří století* (1971) od Aleše Doubravy zaznamenává dějiny města od 17. do 19. století. Monografie *Národní umělec Vojtěch Sedláček v Javornici*, věnovaná regionálnímu umělci, vyšla v roce 1972 k 80. výročí narození malíře Vojtěcha Sedláčka. Edice Kraj, její užší vymezení Monografie, má velice důležité postavení v dokumentárním zobrazování nejenom regionu, ale i celostátního dění. Dokládá to například *Květnové povstání ve východních Čechách 1945* od Jiřího Frajdla. Titul vyšel k příležitosti 30. výročí pádu fašismu a obsahuje přes 300 dokumentárních fotografií, které pořídili amatérští fotografové v posledních dnech války.

S monografiemi se překrývaly sborníky politické, vlastivědné i historické povahy. V roce 1968 Kruh vydal monografii *Dějiny města Poličky* od Jindřicha Růžičky a Josefa Krušiny. Podobný laděný titul vyšel v roce 1974 pod názvem *Vysoké Mýto* od Radovana Růžičky. Vedle monografií se jednalo i o sborníky, a to například o vlastivědný sborník *Krkonoše – Podkrkonoší* určený pro Muzeum Trutnov nebo vlastivědný sborník prací *Orlické hory – Podorlicko* pro Okresní archiv a Muzeum Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou. Posledním titulem bylo *Chrudimsko* (1989).

Dějiny knihoven a tisku jsou náplní ediční řady **Knihy a knihovny**, která vycházela s podporou Krajské knihovny v Hradci Králové. Edice zaznamenávala formou studií nebo bibliografických prací knihovny a tisk v regionu. Kruh produkoval například *Knihovny Náchodská za obrození* (1968) od Vlastimila Květenského, o rok později vyšla práce Ludmily Vlčkové *Benediktínská klášterní knihovna v Broumově*, tiskařství se věnuje Josef Johanides v publikaci *První knihtiskárna v Pardubicích* (1970). V roce 1976 vyšel poslední titul *Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové*.

V edici **Pohledy** vycházely eseje, úvahy nebo polemické studie, které souvisely s edicí Prostor. Edice však zanikla, jelikož se na teoretické publikace zaměřovala pražská nakladatelství, navíc ve východních Čechách nebyl literárněvědný ústav. První kniha *Exulant Thomas Mann* od Františka Kafky vyšla v roce 1966. O rok později nakladatelství vydalo *Posledního soudce lidstva* od Josefa Rodra a závěrečným svazkem se stal *Triumf zla* od Arthura Breiského z roku 1970. Kruh vydal v edici pouze tři tituly, přesto je význam Pohledů

důležitý. Dokázal, že se regionální nakladatelství nebojí experimentu, přesahuje východní Čechy a čtenářům nabízí nevšední tituly, právě *Triumf zla* je názorným příkladem. „Když jsem dostal do rukou knížku *Arthura Breiského Triumf zla*, vydanou nakladatelstvím Kruh v Hradci Králové, byl jsem překvapen. Překvapen tím, že některé nakladatelství našlo u nás odvahu vydat tohoto zapomenutého fantasu, o němž bylo možno se přit, zda je génius nebo blázen či pouze důsledný epigon svých učitelů v poezii i v životě, a překvapen dokonce tím, že to některé nakladatelství vůbec napadlo.“⁶⁷

Edice **Prostor** byla pro nakladatelství Kruh nejvýznamnější. Prostor byl nejvýraznější ediční řadou z hlediska produkce (vyšlo zde nejvíce svazků), a zároveň nejsilnější ediční řadou v Kruhu vůbec. Vycházely zde výbory i samostatná díla z klasické literatury, doplněná studii o přínosu tvorby autorů pro region. „Od počátku byla zdůrazněná snaha vydávat díla zapomenutých autorů, jejichž význam nebyl plně doceněn, a začleňovat je do vývojových studií (J. K. Šlejhar, F. Lesař, K. Kocourek, B. Kosiner).“⁶⁸ Edice obsahovala poezii i prózu známých autorů i debutujících regionálních spisovatelů. Nakladatelství svou činností přispívalo ke komplexnímu pohledu na českou literaturu. Ústřední nakladatelství vydávala známá díla literátů, Kruh svou činností, která spočívala ve vydávání méně známých nebo pozapomenutých děl, dokresloval vývoj literatury. V roce 1967 tak vyšel humoristický román *Vše pro firmu* od Karla Poláčka, o rok později pak *Židovské anekdoty* od téhož autora. Nedokončené dílo Jaroslava Havlíčka *Vlčí kůže* dovyprávěl Josef Rumler v roce 1967. Kruh vydal dvě díla Josefa Kocourka, první *Ženu* v roce 1968, druhé *Extázi* v roce 1971. V roce 1970 vyšel *Estét* od Jaromíra Johna, ve stejném roce i sbírka *Čas a smrt* uspořádaná Jaroslavem Dvořákem. Postavě Krakonoše, významnému symbolu východních Čech, je věnovaný soubor 109 příběhů od Paula Johannese Praetoriuse *Krakonoš* (1970). Praetorius sbíral lidové příběhy o Krakonošovi už v 17. století a podle nakladatelství nejlépe zachytil jeho postavu z hlediska českého i německého vyprávění. Výbor přeložil a doslov napsal Jan Ort. Dílo *Barbora Hlavsová (Skleněný vrch)*⁶⁹ autora psychologických románů Jaroslava Havlíčka uspořádal a k vydání připravil Josef Rumler v roce 1972. Povídkový výbor Ignáta

⁶⁷ CHALOUPKA, Otakar. Květy fikce zajisté nevšední. *Texty: Kulturní měsíčník*. 1970, č. 7, s. 35.

⁶⁸ ČEČKOVÁ, Eva. Východočeské nakladatelství Kruh: Nakladatelská politika socialistického státu a postavení krajských nakladatelství v naší knižní kultuře. In *Knihovna: Vědeckoteoretický sborník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 99.

⁶⁹ Z filmové povídky *Skleněný vrch* vznikl scénář Karla Steklého ke stejnojmennému filmu režiséra Martina Friče natočeného v roce 1942.

Herrmanna vyšel v Kruhu v roce 1974 pod názvem *Černé světlo* s ediční poznámkou Jana Orta. V edici Prostor dostávali příležitost i mladí autoři. Soubory *Začátek* (1973) nebo *Rok poezie* (1974) představují začínající regionální umělce. Ze současné prózy Kruh vydal první knihu Josefa Pacovského *Nervózní samohlavy* (1967) nebo *Sníh pro příští noc* Radovana Lošťáka (1968). *Láska v kaluži* je prvním povídkovým souborem Lubomíra Macháčka (1975), z hlediska lidové slovesnosti v Kruhu vyšel debut Jana Buchara *Co se kdy u nás šustlo* (1975) nebo v roce 1985 svazek Josefa Štefana Kubína *Na vaši radost*. Svatopluk Řehák publikoval *Anamnézu* v roce 1986. Poslední titul *Sbohem ale čemu* vyšel v roce 1992 a napsal ho Antonín Přidal.

Edice **Okamžiky** byla naplněná reportážemi, měla reagovat na aktuální problémy doby, zpřístupňovala deníky, korespondence nebo vzpomínky lidových autorů. „Na rozdíl od novinové reportáže měl být v publikaci prostor k širšímu rozvádění problémů, k důslednému pohledu.“⁷⁰ První knihou se stala detektivní novela Jana Dvořáka *Zločin naruby* (1967). O práci horské služby vypráví titul Karla Jindřicha Krušiny *Bílé dobrodružství* (1968), o sběrateli Antonínu Koubovi vyšla publikace Otakara Rydla *Marnotratný* (1970). Ladislav Šmíd uspořádal dílo Aloise Němce v knize *Ze zajetí do zajetí* (1975). V roce 1978 vyšel cestopis *Pět let na Sumatře* od Pavla Durdíka, v roce 1982 dílo Ivana Olbrachta *Skryté stopy*. Poslední titul *Na všechno buď připraven!* od dvojice autorů Lubomíra Školoudu a Petra Štěpánka vyšel v roce 1992.

Edice **Ars** přinášela monografie umělců, především výtvarníků. První kniha vyšla v roce 1967, jednalo se o *Soubor grafických listů* od Vojtěcha Sedláčka. V edici vycházely monografie, jako například Vladimír Komárek (*Dvě litografie, dvě suché jehly a dva dřevořezy* (1968), Josef Váchal (*Dřevoryty*, 1969), poslední tituly jsou z roku 1971, mezi ně patřila i kniha Jiřího Švengsbíra (*Oceloryty*, 1971).

Edice **Kamínky** byla určená pro nejmenší čtenáře s původní myšlenkou, že díky nízké ceně si je děti mohou kupovat samy. Vydávání dětských knih ale nebylo v zájmu nakladatelství, a proto od publikování upustilo. V roce 1968 zde vyšly *Pohádky pro poškoláky* od Marie Kubátové a *Robot Emil* od dvojice autorů Jiří Melíšek a Jiří Havel, v roce 1969 pak

⁷⁰ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003, s.VIII.

poslední svazek *Pohádkový kalendář* od Václava Čtvrťka. Mezi autory píšící pro děti patřili Marie Kubátová (*Pohádky o Krakonošovi*, 1972), Věra Plívová -Šimková (*O Sněhurce*, 1972) nebo Miroslav Zounar (*Zatoulaná slovička*, 1973).

3.4. Celkový souhrn edičního profilu nakladatelství

Během své existence nakladatelství Kruh prošlo různými peripetemi, změnami ve vedení, ediční politikou a vydávalo publikace různé umělecké kvality. Z dnešního pohledu proto mohou působit některé tituly jako nevkusné. „Dříve vedla absolutizace třídních a ideologických kritérií ke konceptům „nového proletářského vkusu“, který, ochraňován centrálně řízenou kulturní politikou, měl být historickým popřením „zvrhlého“ vkusu „buržoazního“, „feudálního,“ případně „patriarchálního.“⁷¹ Nakladatelství tak vydávalo v duchu politické strany KSČ (např. *Cesta k Vítěznému únoru ve východních Čechách* od trojice autorů Miloše Chaburského, Josefa Kmoníčka a Josefa Kubíčka, 1978) nebo publikace o stavbách továren vydávaných k jejich výročí, které měly podporovat dělnickou práci a v lidech vzbuzovat pocit hrdosti, že ke komplexu patří (např. *Osm století textilní výroby na Broumovsku*, 1972). Tituly vydávané Kruhem se dnešnímu čtenáři mohou zdát nevkusné už z důvodu všeobecného vnímání pozitivního a negativního vkusu. Právě onen negativní pohled na tvorbu nakladatelství může působit jako ekvivalent diskriminace.

Nakladatelství, které má ve svém portfoliu nepoliticky laděné tituly z dob komunismu, je lépe vnímáno než například nakladatelství rezortních ministerstev. Vkus je tedy norma společensky vyžadovaná a v opačné míře i sankciovaná.⁷² Kulturně-politická a společenská tvorba však k nakladatelství Kruh patří a možnou negativní konotaci zmírňuje značným seznamem již pro naši dobu vkusným. S časovým odstupem jsou to jak tituly kvalitní, tak i svazky poplatné době. V edici Okamžiky, ve které byly zpracovávány autentické zážitky, vzpomínky nebo deníky pamětníků historických událostí, lze najít portréty komunistů a zasloužilých umělců. Bez určitého edičního zařazení vycházely politicky laděné tituly se záznamy o proletářských svazech a komunistických bojích za druhé světové války. Královéhradecké nakladatelství Kruh tyto publikace ale nevydávalo příliš často. Pro pochopení zařazování těchto titulů do ediční politiky je potřeba časový odstup a čtenářský

⁷¹ ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. *Kniha (k teorii a praxi knižní kultury)*: Svazky vkusné a nevkusné. Brno: Host, 2000, s. 31.

⁷² Tamtéž, s. 31.

nadhled. „Každá epocha si vytváří svůj hodnotový systém, kniha jej odráží i uchovává, rozšiřuje a předává.“⁷³

Od roku 1967 vydávalo nakladatelství tituly v ustálených edičních řadách. Lze zaznamenat svazky, které vycházely bez edičního profilu, ale v kontextu celého publikačního období měl Kruh pevnou ediční politiku. Počet výtisků u jednotlivých titulů i řad se lišil. Básnické sbírky se pohybovaly od 800 do 1 500 výtisků (*Provovýstupy. Verše devíti autorů*, 1989, edice Prostor, počet výtisků 1 400, *Poslední soudce lidstva* od Josefa Rodra vyšel v počtu 800 výtisků v edici Pohledy, 1967). U prozaických, esejistických s cestopisných svazů edic Kraj, Pohledy a Okamžiky se počet výtisků v průměru pohyboval od 4 000 do 10 000, nakladatelství se ale ne vždy tohoto rámce drželo. Počty byly i mnohonásobně vyšší. *Zápisky* Ladislava Prokopa vyšly v edici Kraj v počtu 3 500 výtisků, cestopis Josefa Rakoncaje a Miloně Jasanského *Miloň: K 2/8611 m.* (1986, edice Okamžiky) vyšel v počtu 67 700 výtisků. Titul Jana Buchara *Bylo hůř a lidi nechválili* (1984) vyšel v edici Prostor v počtu 17 330 výtisků.

---

⁷³ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: Úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Karolinum, 1993, s. 13.

4. Role nakladatelství v sociálněpolitickém a kulturním kontextu východočeského regionu

Královéhradecké nakladatelství Kruh vycházelo z literárních a kulturních tradic kraje. Ty inspirovaly jak nové začínající autory, tak i známé umělce. Kruh nevydával knihy pouze autorů, kteří v královéhradeckém kraji žili, ale i těch, jejichž dílo zapadalo do konceptu nakladatelství. „Není nadsázkou, když řeknu, že velká většina výrazných osobností – literátů, hudebníků, výtvarníků – našla důležitý zdroj inspirace v nejrůznějších místech regionu, že si zde vytvořila pevné zázemí, které zpětně vtisklo jejich dílům specifický ráz.“⁷⁴ Zároveň do edic pracovníci nakladatelství zařazovali knihy, které byly pro obyvatele východočeského kraje zajímavé. „Nejde pochopitelně o vyhledávání vnějškových koloritních zvláštností, jedná se o celkové vidění světa sugestivní optikou dějů a lidí jednoho kraje, nesmírně bohatého na kulturní a umělecké tradice.“⁷⁵ Královéhradecké nakladatelství tak chápalo regionální autory a regionální publikace jako základ své ediční politiky. Ta už sice vyplývala ze samotného statusu nakladatelství, jakožto krajské instituce, ale specifický přístup k regionální literatuře vtiskl Kruhu ojedinělé místo mezi nakladatelstvími. „Chceme vydávat knížky, které snesou kritické měřítko celonárodní literatury, protože regionalitu nelze chápat jako podprůměr obecné kvality.“⁷⁶

V Kruhu vycházely různé tituly se zaměřením na region (politické, společenské, kulturní, atd.) „Často je pojem -regionální- proti duchu nejedlovského výkladu nesprávně chápán jako omezující přívlastek. Leckdy dokonce s pejorativním zabarvením. Od počátku jsme důsledně odmítli a odmítáme podobné zjednodušovací soudy.“⁷⁷ Ony zjednodušovací soudy v literárním bádání vyplývají z nejednoznačnosti přístupu k pojmu regionální literatura. Pokud má dojít ke srovnání regionální literatury s celostátní, je potřeba vytvořit soubor ucelených kritérií a vztah mezi oběma subjekty musí být nastaven jako vztah části a

⁷⁴ CINGER, František. Východočeské nakladatelství Kruh: Rozhovor se spisovatelem Janem Dvořákem. *Rudé Právo*. 24. 1.1979, č. 29, s. 5.

⁷⁵ GRIMMOVÁ, Michaela. Knihy z východních Čech: Rozhovor s vedoucím redaktorem nakladatelství Kruh v Hradci Králové dr. Janem Dvořákem. *Tvorba*. 13.2. 1980, č.7, s. 7.

⁷⁶ FALADA, Václav. Regionalita neznamená podprůměr. Rozhovor s Janem Dvořákem. *Zemědělské noviny*. 12. 11. 1967, č. 219, s. 2.

⁷⁷ Tamtéž, s. 2.

celku.⁷⁸ Otakar Chaloupka ve stati *Región národ svět*, která byla publikovaná v měsíčníku *Texty*, upozorňuje na vnímání regionu v celostátním měřítku, jako nekonceptuální a dokonce škodlivé. „Zatímco se zpívaly v rozhlase lidové písně, nikdo si nepoložil otázku současného kulturního kontextu regionu a umění, jež určuje horizont dnešních hodnot, a tzv. krajská nakladatelství, odsuzovaná centralistickým řízením k roli místních patriotů, byla z kulturní sféry národa vytlačovaná kamsi na okraj, místo aby měla příležitost přispět celku svým vlastním vkladem.“⁷⁹ Královéhradecké nakladatelství našlo vlastní koncept regionální tvorby a přístup k němu. Oblíbené se tak staly tituly v edici Okamžiky, které autenticky zobrazovaly život zajímavých lidí nebo událostí kraje, například vzpomínky Josefa Pospíšila *Znal jsem Haška*, medailony Karla Michla *Chvilé setkání, věčnost vzpomínky* nebo cestopis Pavla Durdíka *Pět let na Sumatře*. Neméně úspěšnou se stala i edice Příběhy, která systematicky mapovala autorské zázemí kraje. Vyšly zde knihy autorů Jaromír Johna nebo Jaroslava Havlíčka.

Nakladatelství s regionálním přístupem nepracovalo pouze v oblasti krásné literatury. V celostátním srovnání se literárněvědnému bádání věnoval větší počet zainteresovaných osob. V úzkém regionálním pojetí, mimo krajská města, už tento přístup chyběl. „Takovým „polem neoraným“ je ve většině případů literární a kulturní historie okresů a oblastí.“⁸⁰ Těmto tématům se například věnoval sborník *Krkonoše – Podkrkonoší*, vlastivědný sborník Muzea Trutnov. Studie v něm obsažené nabízejí historická, společenská a kulturní témata. Články se tak například věnují odsunu Němců ze Sudet, životu v pohraničí nebo historickým nálezům na Trutnovsku. Neméně podstatnou část sborníku tvoří literární bádání, například postava Franze Kafky v severovýchodních Čechách, postavy žen v díle Karla Čapka nebo studie o ztracené korespondenci Boženy Němcové s Františkem Matoušem Klácelem. Regionálního přístupu k literatuře se nakladatelství drželo po celou dobu činnosti. Dokazuje to knižní produkce z roku 1967, kde se objevuje sborník *Krkonoše – Podkrkonoší. sv. 2 – 3* a i poslední rok nakladatelské činnosti, kdy Kruh v roce 1992 vydal fotografickou publikaci Jiřího Havla *Krkonoše*.

⁷⁸ BOGAR, Karel. *Krkonoše Podkrkonoší, vlastivědný sborník muzeum Trutnov: Vymezení regionu v literárním bádání*. Hradec Králové: Kruh, 1969. s. 142.

⁷⁹ CHALOUPKA, Otakar. *Región národ svět. Texty*. 1969, č. 1, s. 2.

⁸⁰ BOGAR, Karel. *Krkonoše Podkrkonoší, vlastivědný sborník muzeum Trutnov: Vymezení regionu v literárním bádání*. Hradec Králové: Kruh, 1969. s. 141.

5. Postavení regionálního nakladatelství v kontextu a komparaci s ostatními regionálními nakladatelstvími ve zkoumaném období 1949 až 1989

Zestátnění knižních podniků v březnu roku 1949 na základě zákona 94/1949 Sb., o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací ze dne 24. 3. 1949, mělo za následek potlačení soukromých knihkupectví a jejich následné rušení nebo začlenění pod velké nakladatelské domy. Na počátku padesátých let tak začala vznikat nakladatelství pod organizační strukturou Krajských domů osvěty. Ty zahrnují široké spektrum kulturního a společenského života kraje, mimo jiné i publikování knih. Zákon měl v padesátých letech za následek snížení počtu vydávaných titulů, naopak počet výtisků se zvyšoval. Nejlépe je zákon patrný na rozdílu knižní produkce ve srovnání let 1948 až 1950. V prvním zmiňovaném datu zaznamenal knižní trh 6 640 titulů (počet výtisků v tisku je neuveden), v roce 1949 už pouze 2 994 titulů, v roce 1950 bylo povoleno 3 797 titulů. V roce 1949 vyšlo v tisku 48 695 knih, o rok později se počet navýšil na 84 358 publikací.⁸¹ Vedle Krajských domů osvěty byla státem potom v roce 1953 zřízena státní ústřední nakladatelství a nakladatelství rezortních ministerstev. Jednalo se například o SNTL (Státní nakladatelství technické literatury), SNDK (Státní nakladatelství dětské knihy), SNKLHU (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění), nebo NADAS (Nakladatelství dopravy a spojů) a další. Od roku 1953 se také jediným knižním distributorem stal národní podnik Kniha, který zajišťoval vydávání a rozšiřování neperiodických publikací. V této době vznikla celá řada krajských nakladatelství na základě územního dělení. Vlastní vydavatelské podniky tak byly v Brně, v Liberci, Olomouci, Ostravě, Plzni nebo Karlových Varech.

Později během šedesátých let došlo k obnově knižního trhu a rostl počet vydávaných titulů.⁸² Vznikají čtenářské kluby, například Klub čtenářů, Máj, Klub přátel poezie, Klub mladých čtenářů nebo Členská knihnice. Tato nakladatelství vydávala tituly zahraničních autorů, konfrontovala tak produkci zahraniční literatury, která u nás v padesátých letech chyběla. Začala psát nová generace českých umělců, na jejichž jménech nakladatelství budovala edice. Publikace těchto autorů byly však velice často po roce 1968 stáhnuty z knižních pultů. „V 60. letech nastává období renesance nakladatelské činnosti (již v červenci

⁸¹ ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. *Kniha (k teorii a praxi knižní kultury)*: Počet titulů a náklady knih vydaných v Čechách a na Slovensku v letech 1948–1992. Brno: Host, 2000, s. 22.

⁸² Například J. Šmejkalová ve statistice uvádí jako nejsilnější rok 1964, kdy vyšlo 7 002 titulů.

1959 je ustanoveno Sdružení československých nakladatelství a knižního obchodu, po roce 1962 Československé ústředí knižní kultury), vznikají i některé nové nakladatelské subjekty, ale především mnohá stávající nakladatelství mění svůj název, který se kupodivu udržel i v pozdějším, tzv. normalizačním období.⁸³

Z krajských nakladatelství se jednalo se například o Krajské nakladatelství Ostrava, které od roku 1965 fungovalo pod názvem Profil nebo Nakladatelství České Budějovice, které se v roce 1967 přejmenovalo na Růži. Nástup nových nakladatelství byl ale po roce 1968 omezen. „Do listopadu roku 1989 tu tedy v podmínkách socialistické knižní kultury působilo v České republice celkem padesát sedm nakladatelství, přičemž některá nakladatelství se časem slučují, jiná zanikají a další vznikají, například v roce 1985 jich působí na knižním trhu čtyřicet jedna, ale dá se říci, že jejich počet se v průměru pohybuje po celou tu dobu okolo pětáctyřiceti.“⁸⁴ Největšími knižními podniky byly Albatros, Odeon, Mladá fronta, Práce, Československý spisovatel, Naše vojsko, Olympia nebo Svoboda.

---

⁸³ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006: Nakladatelství v systému plánovaného a regulovaného trhu*. Praha: Libri, 2007, s. 9.

⁸⁴ Tamtéž, s. 10.

Závěr

Východočeské nakladatelství Kruh mělo zásadní význam v kulturním a společenském životě kraje. Mapovalo historická a vlastivědná zákoutí krkonošských a podkrkonošských zvyků a míst. Redaktoři Kruhu se vydávali do zapadlých podhorských vesniček, popisovali život tamních obyvatel a zásadním způsobem zaznamenali folklorní tradice. Tato knižní produkce by bez krajského nakladatelství neměla šanci na úspěch. Stejně tak i krajské pojetí literatury faktu má dodnes zásadní význam, i když není zcela doceněn. Stati a články ve sbornících psali jedinci znalí problematiky, oboru a dokázali téma zasadit do regionálního kontextu. Neméně významná část nakladatelským zásluhám patří ožívování pozapomenutých děl známých autorů a dotváření tak literárního kontextu v rovině celonárodní literatury. Je tedy potřeba dodat, že bez existence regionálního nakladatelství by možná byla celostátní literatura ochuzená o Johnova, Kocourkova nebo Havlíčkova méně známá díla. Bez Kruhu by možná Lenka Chytilová do české literatury vůbec nevstoupila, stejně tak by si lidé jen těžko přečetli sebrané lidové poudačky Jana Buchara. Vlastní přístup Kruhu k literárním tradicím, roztržtým dílům a novým autorům, dodnes zanechal v kraji stopy. Královéhradecké nakladatelství Kruh tak bylo po 25 let svědectvím o životě regionu, o kterém se hovoří jako o kraji s bohatou literární tradicí.

Dnes je již možné s odstupem času hodnotit chyby, mezi něž je jistě důležité zařadit vydávání politické literatury nebo špatné hospodaření. Zároveň je ale nutné dodat, že se Kruh poučil z chyb Východočeského nakladatelství, které jevílo značnou absenci ve styku s autory, nevydávalo vlastní svazky, místo nich dávalo přednost reedicím a postrádalo kvalifikované pracovníky. Stejně tak je na místě sdělit chyby ediční politiky Kruhu. Je pravdou, že se nakladatelství snažilo držet jistého konceptu, ale ne všechny edice byly životaschopné a například u Prostoru, respektive Příběhů, mnohdy nelze nalézt hlubší myšlenkové propojení. V edici tak svévolně vycházely tituly různého uměleckého i obsahového zařazení. I tak ale nakladatelství každoročně, až na výjimky, bylo schopné edice zaplnit kvalitními tituly. Při analýze knižní produkce za 25 let činnosti je zřejmé, že v Kruhu vycházely svazky, na něž je lepší zapomenout. Vedle nich ale dokázalo malé regionální nakladatelství čtenářům přinést dobré čtení. „Produkce nakladatelství je tak z určitého pohledu příběhem knih, které měly to „štěstí“, že byly považovány za přínosné pro společnost.“⁸⁵ Tehdejší politické smýšlení knižní

---

⁸⁵ Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003, s. XLV.

produkcí omezovalo, ale i pod státním dozorem vycházely tituly, u kterých je citelná vědecká a estetická hodnota. Při komparaci s ostatními nakladatelstvími, uvedenými v práci, je zřejmé, že Kruh měl nejlépe propracovaný koncept vydávání regionální literatury. Srovnatelné by bylo Chvojko nakladatelství, kdyby dostalo šanci svůj záměr rozvinout. Dnes je tak možné pouze spekulovat, zda by vedle Kruhu existovalo i regionální Chvojko nakladatelství. I tak je ale možné zaznamenat, že snahy o vydávání regionální literatury byly v kraji již před Kruhem. Pouze on však mohl existovat a svého záměru docílit. Poslední ředitel a dlouholetý pracovník Kruhu Jan Dvořák konec nakladatelství po roce 1989 tušil. Jeho slova i dnes dokazují, že Kruh nebyl „pouhým“ regionálním nakladatelstvím, ale podnikem, který zaznamenal notnou část historie, kultury a tradice. „Navzdory tomu, že budoucnost nakladatelství v stávající organizační formě je spíš pohnutá, mě těší, že se podařilo, po mém soudu, vytvořit životaschopnou tradici, na kterou se dá, ať už v jakékoli podobě, navázat.“⁸⁶

Na závěr práce dodávám, že historické prameny nebyly vždy ucelené. Při rozebírání knižní produkce jsem se opírala o periodika a vlastní úsudek. Edice Kruhu jsem byla nucena počítat, jelikož v bibliografickém soupisu nebyl uveden počet svazků u jednotlivých edic.

Summary

The bachelor thesis *History of Kruh's publisher and edition policy (critique)* describes formation and work of publishing house. This thesis is focused on edition policy and remains their difficulties. The thesis deals with issues of the East Bohemia publishing houses in context with comparison to other regional publishing houses. Even though the books of highest quality were published in 60's years, Kruh had never returned to such a production. In spite of publishing quality literature attempts, the publishing house produced books influenced by political regime. The contribution of Kruh is still very important because the complexity that it brought into the national literature. Unlike other publishing houses in the east of Bohemia Kruh had a very sophisticated policy for publishing regional literature.

---

⁸⁶ CHALOUPKA, Rudolf. Na návštěvě v královéhradeckém nakladatelství Kruh: Otázka zní: vydržíte? *Noviny*. 13.4.1992, č. 25, s. 10.

Použitá literatura

Kniha:

DVOŘÁK, Jan. *Letokruhy: Příběhy knih a jejich tvůrců*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové, 1996. ISBN 80-7052-039-6.

HALADA, Jan: *Člověk a kniha: Úvod do nakladatelské specializace*, 1. vyd., Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-70 66-767-2

HALADA, Jan: *Encyklopedie českých nakladatelství*, 1. vyd., Praha: Libri, 2007. ISBN 80-7277-165-5

LABUŤOVÁ, Jindřiška: *KRUH 1967–1992 Bibliografie nakladatelství Kruh v Hradci Králové se vzpomínkovou koláží Jana Dvořáka Letokruhy*, Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1996. ISBN 80-7052-039-6

ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. *Kniha: K teorii a praxi knižní kultury*. 1. vyd., Brno: Host, 2000. ISBN 80-7294-005-8.

Dokument:

Státní okresní archiv v Zámrsku, Sdružený inventář archivního fondu Nakladatelství 1946–1965 (1979), zpracoval Jindřich Francek a Zdeněk Bičík, Zámrsk 1979.

Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003.

Sborník:

BOGAR, Karel. *Krkonoše Podkrkonoší, vlastivědný sborník muzeum Trutnov. Sv. 4.: Vymezení regionu v literárním bádání*. Hradec Králové: Kruh, 1969. s. 141–159.

ČEČKOVÁ, Eva. Východočeské nakladatelství Kruh: Nakladatelská politika socialistického státu a postavení krajských nakladatelství v naší knižní kultuře. In *Knihovna: Vědeckoteoretický sborník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 79–110.

DVOŘÁK, Petr. Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě: Nakladatelství Jiří Chvojka v Havlíčkově Brodě 1945-1949. In *Havlíčkobrodsko*. 1971. Havlíčkův Brod: Okresní muzeum, 1971. s. 99–117.

Článek:

BLAHYNKA, Milan. Hradecké experimenty. *Červený květ*. 1969, č. 2. s. 44–46.

BAJ. Váchalův román. *Pochodeň: Kulturní měsíčník*. 27. 12. 1972, č. 305. s. 6.

BRETT, Vladimír. Poezie úzkosti. *Rudé Právo*. 19. 6. 1974, č. 143, s. 5.

CINGER, František. Východočeské nakladatelství Kruh. Rozhovor se spisovatelem Janem Dvořákem. *Rudé Právo*. 21. 1. 1979. s. 5.

Dva cíle. *Texty: kulturní měsíčník*. 1969, č. 2, s. 40–41.

DVOŘÁK, Jan. Dvacet let nakladatelství Kruh. *Čtenář*. 1988, č. 8–9, s. 279–280.

DVOŘÁK, Jan. Z básní I. Geisslové. *Nové knihy*. 7. 6. 1978, č. 24, s. 6.

EM. Ocenění celoživotní práce Jana Buchara. *Pochodeň*. 19. 10. 1977, č. 247, s. 5.

FALADA, Václav. Regionalita neznamená podprůměr. Rozhovor s Janem Dvořákem. *Zemědělské noviny*. 12. 11. 1967, č. 219, s. 2.

FEJLOVÁ, Hana. O Kruhu v kruhu. *U nás: Knihovnicko-informační zpravodaj*. 1992, č. 3, s. 82–85.

FRAJDL, Jiří. Z dějin východočeských nakladatelství. *Pochodeň Magazín*. 22.–23. 9. 1979, č. 224. s. 5.

CHMELARĚ, Jiří. Krajské nakladatelství v Hradci Králové. *Pochodeň*. 13. 1. 1950, str. 6.

GER. Album ze starých Krkonoš. *Nové knihy*. 6. 4. 1983, č. 15, s. 2.

GRIMMOVÁ, Michaela. Knihy z východních Čech: Rozhovor s vedoucím redaktorem nakladatelství Kruh v Hradci Králové dr. Janem Dvořákem. *Pochodeň*. 13. 2. 1980, č. 7, s. 7.

HEBR, Leoš. O Kruhu v kruhu. *Pochodeň Magazín*. 13. 2. 1988, č. 36, s. 8.

CHALOUPKA, Otakar. Čas a stín. *Texty: Kritický měsíčník*. 1970. č. 8, s. 37–38.

CHALOUPKA, Otakar. Květy fikce zajisté nevšední. *Texty: Kulturní měsíčník*. 1970, č. 7, s. 35.

CHALOUPKA, Otakar. Región národ svět. *Texty*. 1969, č. 1, s. 2.

CHALOUPKA, Rudolf. Na návštěvě v královéhradeckém nakladatelství Kruh: Otázka zní: vydržíte?. *Noviny*. 13. 4. 1992, č. 25, s. 10.

CHEBEN, Jaroslav. Třikrát z Kruhu. *Texty: kulturní měsíčník*. 1969, č. 4. s. 82–87.

JAD. Osudová setkání. *Nové knihy*. 26. 4. 1978, č. 18, s. 4.

JAD. Návrat básníka. *Nové knihy*. 1. 4. 1970, č. 14, s. 4.

JAD. Život plný starožitností. *Nové knihy*. 3. 3. 1970, č. 12, s. 4.

JPK. Bolestné hledání pravdy. *Nové knihy*. 23. 7. 1969, č. 30–31. s. 4.

MIŠ. Josef Škvorecký. Velká povídka o Americe / A Tall Tale Of America. *Literární noviny*. 30. 4.–6. 5. 1992, č. 17, s. 5.

PACOVSKÝ, Václav. Nad prací Východočeského nakladatelství Kruh: Dnešek i perspektivy. *Rudé Právo*. 1967. č. 318, s. 5.

PÍŠA, Vladimír. Východočeské příběhy. *Kmen*. č. 17. 1988. s. 3.

RYDLO, Otakar. Ediční tvorba v Kruhu. *Pochodeň*. 5. 1. 1969, č. 7, s. 5.

REDAKCE. Dohnat ostatní: Diskuze o Východočeském nakladatelství. *Pochodeň*. 17. 1. 1965, č. 14, s. 5.

Ve znamení "Letokruhů": Nad novým literárním sborníkem z našeho kraje. *Pochodeň*. 16. 6. 1982, č. 141, s. 5.

VN. Říkadla Miroslava Zounara. *Pochodeň*. 1974, č. 174, s. 5.

VN. Maloměstský pitaval: Příspěvek k 95. výročí narození J. Haška. *Pochodeň*. 3. 5. 1978, č. 103, s. 5.

VN. Pohádkový kruh: Obdivuhodná cesta za nejmenším čtenářem. *Pochodeň*. 8. 4. 1982, č. 83. s. 5.

ZITKOVÁ, Irena. Z nakladatelských stolů: Kruh. *Mladá fronta*. 1976, č. 56, s. 7.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Tabulka hospodaření nakladatelství Kruh

Příloha č. 2: Zpráva o stavu činnosti Východočeského nakladatelství

Příloha č. 3: Ukázka titulů Východočeského nakladatelství Kruh, obojí rok 1959

Příloha č. 4: Ukázky z korespondence Kruhu

Příloha č. 5: Grafické znázornění fungování nakladatelství ve východních Čechách

Příloha č. 6: Ukázky titulů Kruhu

Přílohy

Příloha č. 1: Tabulka hospodaření nakladatelství Kruh

rok	počet titulů	celkem výtisků	čistý zisk	dotace, provoz. přísp.
1966				
1967	19	162 680	334 000	
1968	24	188 800	-51 330	
1969	20	228 000	899 600	
1970	21	254 000	532 000	
1971	23	224 900	210 000	
1972	22	119 200	- 3 000	
1973	11	73 300	57 000	199 000
1974	9	38 200	91 000	566 000
1975	20	158 200	408 000	600 000
1976	22	156 959	492 000	577 000
1977	18	147 000	362 000	300 000
1978	20	138 000	365 000	279 000
1979	20	157 723	448 457	
1980	19	182 200	16 000	
1981	19	161 120	15 277	
1982	21	148 121	-797 000	421 000
1983	19	164 800	-125 000	100 000
1984	20	240 640	-344 000	100 000
1985	18	174 962	114 000	
1986	17	216 000	752 000	
1987	20	130 000	- 520 000	
1988	20	242 300	1 000	
1989	23	176 000	-1 253 000	
1990	19	255 500	729 000	
1991	16	377 304	278 000	
1992			-116 800	

Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003. s. XIV.

Příloha č. 2: Zpráva o stavu činnosti Východočeského nakladatelství

	počet titulů	náklad	z toho účelové počet titulů	náklady náklad
II. pol. 1960	21	76.335 v.	2	4.400 v.
1961	55	275.648 v.	22	66.568 v.
1962	29	120.161 v.	7	15.551 v.
1963	26	105.385 v.	12	22.385 v.
1964	32	131.425 v.	15	28.825 v.
I. pol. 1965	11	40.700 v.	5	10.100 v.
Celkem	174	749.654 v.	63	147.829 v.

Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, Sdružený inventář archivního fondu Nakladatelství 1946–1965 (1979), zpracoval Jindřich Francek a Zdeněk Bičík, Zámrsk 1979, s. I.

Příloha č. 3.: Ukázka titulů Východočeského nakladatelství, obojí rok 1959

Příloha č. 3: Ukázky z korespondence nakladatelství

Paní
Marie Kratochvílová
Holice v. Č. 518

Vážená soudružko,

děkuji Vám, že jste se ozvala. Jak možná víte, v současné době se projednává na Min.kultury ediční orientace všech nakladatelských podniků, takže je teprve perspektivně hovořit o našich možnostech. Rukopis bych si ovšem nezávazně chtěl přečíst. Jistá potíž je v tom, že nyní budu až do konce měsíce na vojenském cvičení. Ozvěte se proto, prosím, až na začátku října.

Srdečně Vás zdravím

dr. Jan Dvořák
šéfredaktor

4.9.70

Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003.

Redakce
VÝCHOPOČESKÉ KRAJSKÉ NAKLADATELSTVÍ
v Hradci Králové.

Praha 7. června 1967

Vážený soudruzi,

prosím o laskavé sdělení, zda byste měli zájem o můj historický román DIVOKÝ MIKULÁŠ, vztahující se k postavě Mikuláše Dačického z Heslova a jaká by byla lhůta k jeho vydání, popřípadě v který den a hodinu bych jej mohl osobně odevzdat ve Vaší redakci.

S pozdravem

Vojslav Krejčí,
Husitská šp. 279/61
Praha-Žižkov.

Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámrsk 2003.

rkp 12/67 Hradec Králové, 8.6.67

Pan
Jan Mrázek,
Duslo - Chemoprojekt
Šala

Vážený pane,

v příloze Vám vracíme rukopis Vaší detektivky, který u nás nemůže být vydán, protože je pod úrovní průměrné produkce tohoto žánru.

Srdečně Vás zdravíme

Za:
Jan Dvořák

Příloha: rkp

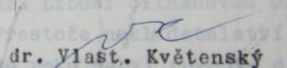
Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003.

Soudružka
dr. Jitřina Šiklová CSc
Klimentská 17,
P r a h a :

Vážená soudružko,

je mi líto, že Vás odpovědí na Vaši nabídku k vydání rukopisu zarmoutím. Bohužel však rukopis s touto tematikou vydat nemůžeme, protože naše nakladatelství (jako ostatně i jiná) má statutárně vymezenou oblast své vydavatelské činnosti a publikace s jiným obsahovým záměrem nevydáváme. Nemáme k tomu ani odborné ani ostatní předpoklady.

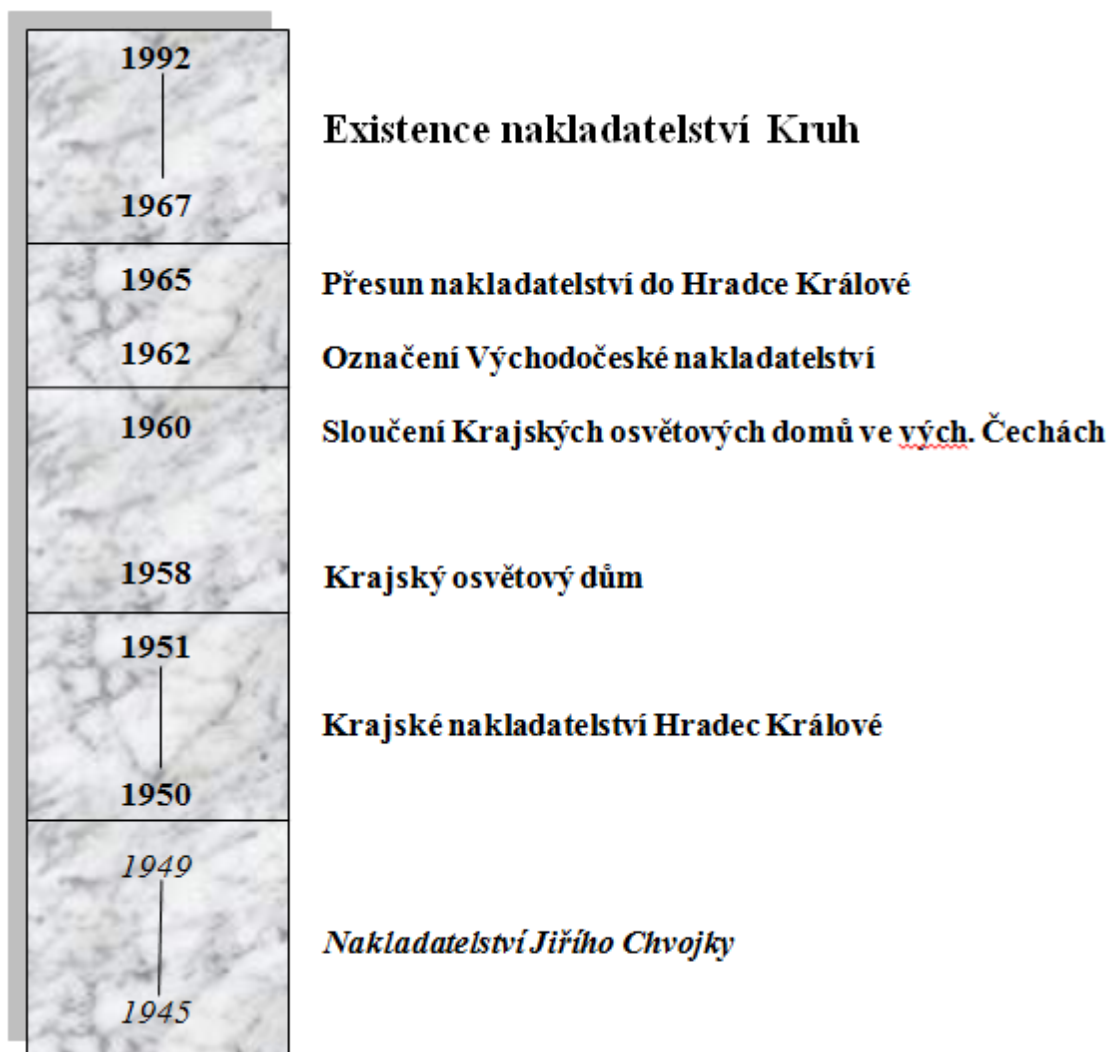
S pozdravem

dr. Vlast. Kvěťenský
ředitel nakladatelství

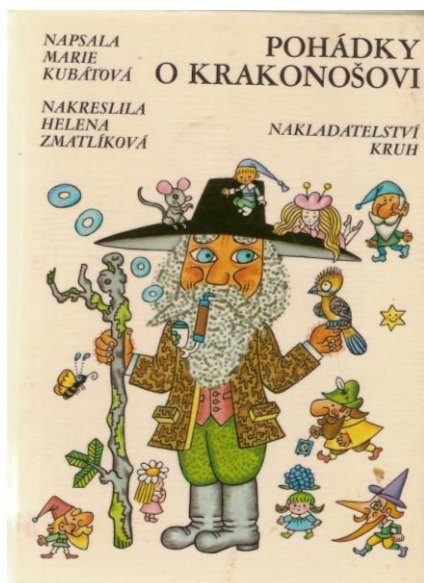
10. srpna
červencě 1970.

Zdroj: Státní okresní archiv v Zámrsku, inventář archivního fondu Nakladatelství Kruh Hradec Králové II. 1966–1992 (2002), zpracovala Jana Šimková, Zámorsk 2003.

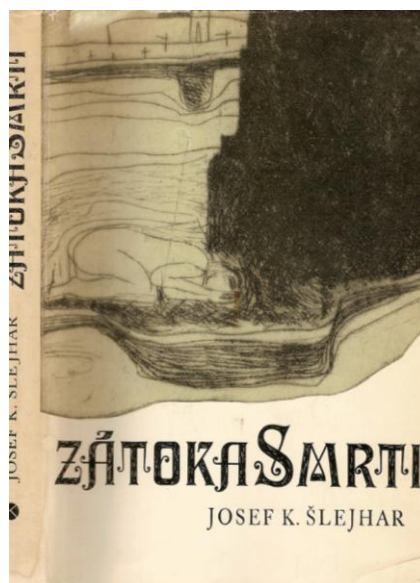
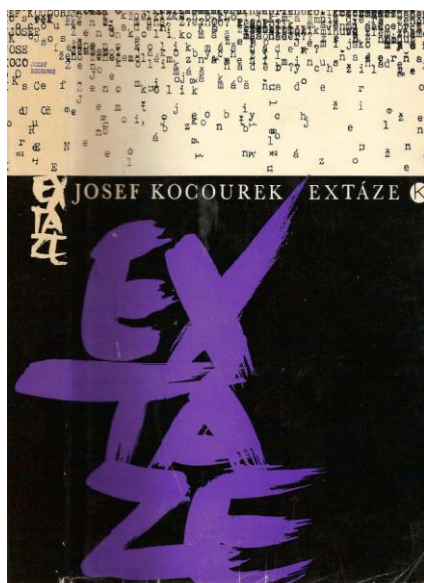
Příloha č. 5: Grafické znázornění fungování nakladatelství ve východních Čechách

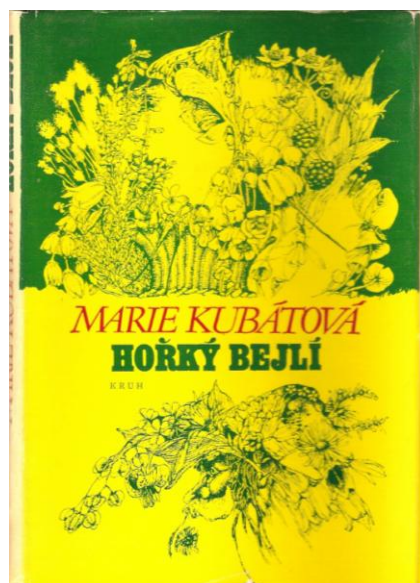
Příloha č. 6: Ukázky titulů Kruhu

Marie Kubátová, 1971

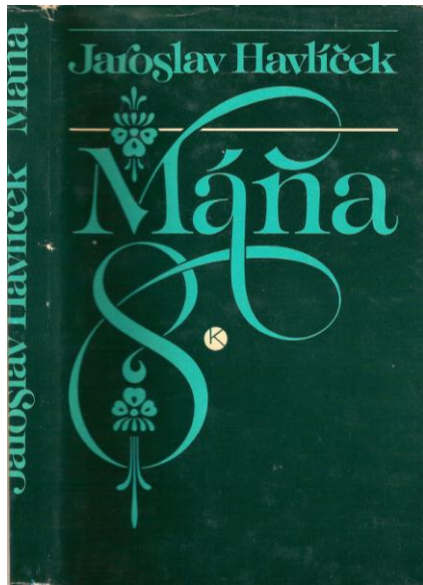
Josef K. Šlejhar, 1971, obálka
Jan Cheben

Josef Kocourek, 1971

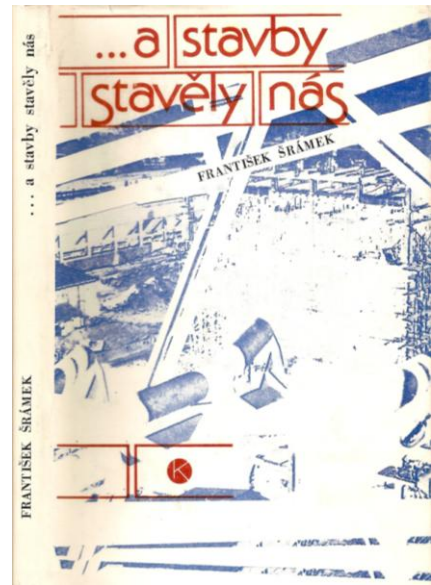

Marie Kubátová, 1981

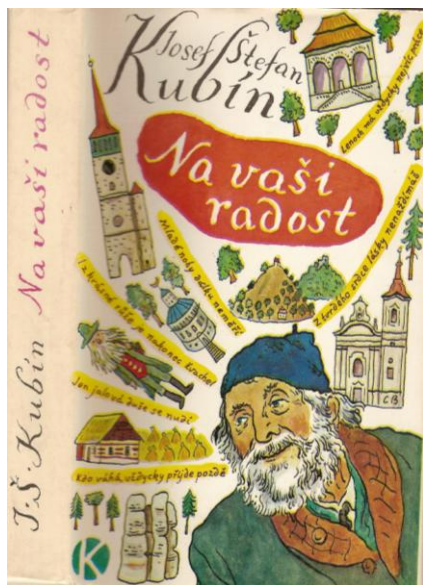

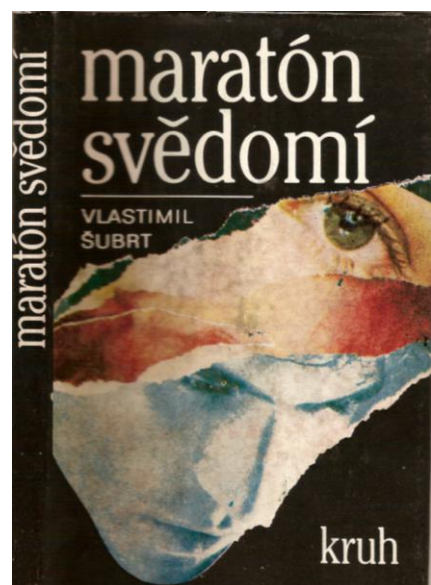
Jaroslav Havlíček, 1981, edice Prostor

František Šrámek, 1989, edice Okamžiky

J. Š. Kubín, 1985, edice Prostor

Vlastimil Šubrt, 1990, edice Prostor